

MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tas-6 ta' Ġunju, 2025

Appell Inferjuri Numru 180/2022 LM

**L-Avukat Dr. Francesca Micallef (K.I. Nru. 314296(M)) bħala mandatarja
speċjali ta' Nina Huelsken (detentriċi tal-Passaport Ġermaniż bin-numru
C5HTLGCP9)**
(l-appellanta')

vs.

Pontarius Limited (C-83687)
(l-appellata')

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dawn huwa żewġ appelli magħmulin, wieħed prinċipali mir-rikorrenti l-
Avukat Dr Francesca Micallef (K.I. Nru. 314296(M)) bħala mandatarju speċjali
ta' Nina Huelsken (Detentriċi tal-Passaport Ġermaniż Nru. C5HTLGCP9) [minn

issa 'l quddiem 'ir-rikorrenti'], u l-ieħor incidentali mis-soċjetà intimata **Pontarius Limited (C 83687)** [minn issa 'l quddiem 'is-soċjetà intimata'], minn sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) [minn issa 'l quddiem 'l-Ewwel Qorti'] tad-9 ta' Ottubru, 2024, [minn issa 'l quddiem 'is-sentenza appellata'], fejn iddeċidiet it-talbiet tar-rikorrenti kif ġej:

“In kwantu għat-talba prinċipali, filwaqt li tiċhad l-eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta fir-Risposta tagħha biss safejn huma inkompatibbli ma' dak hawn deċiż, tilqa' t-talba ta' DR. FRANCESCA MICALLEF BĦALA L-MANDATARJU SPEĊJALI TA' NINA HUELSKEN, billi tikkundanna lil PONTARIUS LIMITED tħallasha s-somma ta' tnax-il elf tmien mija u wieħed u tmenin Euro u sittin ċenteżmu (€12,881.60) rappreżentanti l-ħlas dovut fuq invoices immarkati Dok. N3, Dok. N4 u Dok. N5, bl-imgħax mid-data tan-notifika tas-soċjetà konvenuta.

In kwantu għat-talba rikonvenzjonali, filwaqt li tilqa' t-tieni eċċezzjoni iżda tiċhad l-eċċezzjonijiet l-oħrajn fir-Risposta tal-attriċi, tilqa' t-talba ta' Pontarius Limited u tikkundanna lil DR. FRANCESCA MICALLEF BĦALA L-MANDATARJA SPEĊJALI TA' NINA HUELSKEN tħallasha s-somma ta' ħmistax-il elf Euro (€15,000) għar-raġuni msemija fl-istess talba rikonvenzjonali, bl-imgħax mid-data tan-notifika tal-attriċi nomine bit-talba rikonvenzjonali. L-ispejjeż tar-rikonvenzjoni jiġihallu mill-attriċi nomine.”

Fatti

2. Il-fatti tal-każ odjern jirrigwardaw it-terminazzjoni fit-12 ta' Lulju, 2022, min-naħa tar-rikorrenti ta' kuntratt li hija kienet iffirmit mas-soċjetà intimata fl-4 ta' Mejju, 2021, sabiex hija tippresta s-servizzi tagħha lil din tal-aħħar bħala *Chief Operations Officer*.¹ Ir-rikorrenti kienet għażlet li tittermina l-imsemmi kuntratt wara li fis-7 ta' Lulju, 2022, kien sar *management meeting* fejn id-diversi uffiċjali tas-soċjetà intimata ġew infurmati minn Steven Beuchner, *Chief*

¹ Ara kopja 'Dok N2' a fol. 4 tal-atti tal-Ewwel Qorti.

Executive Officer tas-soċjetà intimata, li din kienet qiegħda taffaċċja diffikultajiet ta' likwidità u għaldaqstant ma kinitx f'pożizzjoni li tonora dak dovut minnha.

Mertu

3. Ir-rikorrenti fil-11 ta' Awwissu, 2022, ipprezentat rikors quddiem l-Ewwel Qorti, fejn ħarrket lis-soċjetà intimata sabiex:

“...tgħid ‘il għaliex m’għandekx tkun kkundannata li tħallas, prevja kull dikjarazzjoni u provvediment illi din il-Qorti jidhrilha xierqa u opportuna, is-somma ta’ tnax-il elf, tmien mija wieħed u tmenin Euro u sittin ċenteżmu (€12,881.60) inkluzi VAT rappreżentanti ammont li għadu dovut għas-servizzi prestati u aċċettati mill-mittenti lill-intimata u dan skont il-kuntratt datat l-4 ta’ Mejju 2021 (kopja ta’ liema qiegħed jiġi hawn anness u mmarkat bħala ‘Dok N2’) u l-fatturi relattivi (kopja ta’ liema qiegħdin jiġu hawn annessi u mmarkata bħala ‘Dok N3’, ‘Dok N4’, ‘Dok N5’ rispettivament), liema ammont għadu dovut mill-kumpannija intimata lill-mittenti, bl-ispejjeż tal-preżenti, u bl-imgħaxijiet skont l-oġġla rata permissibbli bil-ligi. Kollox kontra tiegħek, li minn issa int ingunta in subizzjoni.”

4. Is-soċjetà intimata wiegħbet fil-5 ta' Ottubru, 2022, kif ġej:

“Teċepixxi bir-rispett:

1. *Fl-ewwel lok illi l-eċċipjenti ma kienitx moruża f'ebda ħlas ta' ebda somma li talvolta setgħet kienet dovuta lill-attriċi u li kwindi l-attriċi kissret il-kuntratt meta telqet ħesrem, u abbandunat id-doveri tagħha mingħajr pre-avviż u mingħajr ebda ġustifikazzjoni skont il-ligi jew skont il-kuntratt bejn il-partijiet. F'dan ir-rigward l-esponenti soffriet danni u qiegħda tavalixxi ruħha minn dan ir-rikors biex tintroduċi kontro-talba.*

2. *Fit-tieni lok u mingħajr preġudizzju għas-suespost li l-fattura numru 180722/10 ma hijiex dovuta billi l-ħlasijiet għax-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021 saru għas-saldu.*

3. *Fit-tielet lok u mingħajr preġudizzju għas-suespost li l-fattura numru 180722/09 ma hijiex dovuta billi l-attrici ma wettqitx ix-xogħlijiet li kellha twettaq fix-xahar ta' Lulju 2022 u fi kwalsiasi każ abbandunat il-pożizzjoni tagħha mingħajr pre-avviż jew ġustifikazzjoni.*

4. *Illi t-talbiet attrici huma kompletament infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-attrici fost l-oħrajn.*

Illi l-eċċipjenti xtaqet tavalixxi ruħha mir-rikors premiss biex tintavola kontro-talba, liema kontro-talba tinsab hawn annessa."

5. L-intimata pprezentat kontestwalment is-segwenti talba rikonvenzjonali:

*"Li biha ssejjaħ lill-attrici rikonvenzjonata Dr. Francesca Mifsud (KI314296M) bħala l-mandatarju speċjali ta' Nina Huelsken (detentriċi tal-passaport Ġermaniż bin-numru C5HTLGCP9) sabiex tgħid 'il għaliex ma għandhiex tkun ikkundannata, prevja kull dikjarazzjoni xierqa u opportuna li din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tagħti, tħallas lill-kumpannija Pontarius Limited is-somma ta' **Ħmistax-il Elf Ewro (€15,000)** (eskluż il-VAT) a tenur tal-artikolu 12.2 tal-kuntratt bejn il-partijiet (Dok N2 anness mal-avviż) stante li l-attrici rikonvenzjonata abbandunat l-inkarigu lilha mogħti bl-istess kuntratt minngħajr ma tat l-avviż previst.*

Bl-ispejjeż u bl-imgħaxijiet skont il-ligi.

U b'riserva ta' kull azzjoni ulterjuri spettanti lill-istess Pontarius Limited naxxenti mill-fatti ta' din il-kawża".

6. Ir-rikorrenti wiegħbet kif ġej għat-talba rikonvenzjonali:

"Tesponi bir-rispett:

- 1. Illi preliminarjament, din l-Onorabbli Qorti m'għandiex il-kompetenza ratione valoris sabiex tieħu konjizzjoni tat-talbiet tas-soċjetà ai termini tal-artikolu 47 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta u dan stante illi s-soċjetà rikonvenzjonanta qiegħda titlob il-ħlas ta' ħmistax-il elf Euro (€15,000) eskluż il-valur miżjud, u allura s-somma totali illi s-soċjetà rikonvenzjonata qiegħda titlob hija s-somma ta' sbatax-il elf, u seba mitt Euro (€17,700);*
- 2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, l-ebda valur miżjud mhu applikabbli stante illi s-soċjetà rikonvenzjonanta qiegħda tibbaża t-talba tagħha fuq*

penali ai termini tal-klawżola bin-numru numru 12.3 tal-kuntratt datat l-4 ta' Mejju, 2021 ("il-Kuntratt");

3. *Illi mingħajr preġudizzju għall-permess u fil-mertu, it-talba għall-rikonvenzjoni kif deddotta mis-soċjetà rikonvenzjonanta hija totalment infondata fil-fatt u fid-dritt għas-segwenti raġunijiet:*

- i. Illi permezz tal-Kuntratt in kwistjoni b'mod partikolari l-klawżola numru 8.1, is-soċjetà rikonvenzjonanta obligat ruħha illi tħallas lir-rikonvenzjonata l-ammont ta' ħames t'elef Ewro (€5,000) fix-xahar bil-quddiem u dan bħala remunerazzjoni għas-servizzi prestati skont il-Kuntratt bħala 'Chief Operations Officer';*
- ii. Illi permezz tal-klawżola bin-numru 12.3, il-partijiet ftehm u illi kull parti jista' jgħid li l-Kuntratt għal kwalsiasi raġuni jekk jingħata pre-avviż ta' tlett (3) xhur;*
- iii. Illi s-soċjetà rikonvenzjonanta uffiċjalment kisret l-obbligi tagħha kif naxxenti mill-Kuntratt ai termini tal-klawżola numru 8.1 u dan peress illi hija ma tħallix lir-rikonvenzjonata r-remunerazzjoni miftiehma;*
- iv. Illi b'konsegwenza tal-inadempjenza kuntrattwali tas-soċjetà rikonvenzjonanta, il-Kuntratt de quo gie tterminat ipso jure ai termini tal-artikolu 177 tal-Kap. 13 tal-Liġijiet ta' Malta, u għalhekk il-klawżola bin-numru 12.2 tal-Kuntratt illi a bażi tagħha s-soċjetà rikonvenzjonanta qiegħda tibbaża t-talba tagħha m'għandha l-ebda effett skont il-liġi.*

Salv għall-eċċezzjonijiet ulterjuri kif tippermetti l-liġi."

Is-Sentenza Appellata

7. L-Ewwel Qorti waslet għas-sentenza appellata billi kkunsidrat is-segwenti:

"Ikkunsidrat;

Illi l-attriċi, Nina Huelsken, rappreżentata fil-proċeduri mill-mandatarja speċjali tagħha Dr. Francesca Micallef, qiegħda titlob il-ħlas tas-somma ta' €12,881.60

rapprezentanti ammont dovut għal servizzi reżi minnha lis-soċjetà konvenuta skont kuntratt datat 4 ta' Mejju 2021.

Is-soċjetà konvenuta tilqa' għat-talba għall-ħlas billi tiċhad il-jedd tal-attriċi għall-ħlas tas-somma reklamata, minħabba allegat ksur da parti tal-istess attriċi tal-obbligi kuntrattwali u dan meta tterminat is-servizzi tagħha mingħajr ma nnotifikat lis-soċjetà konvenuta bit-terminazzjoni fiż-żmien stipolat fil-klawsola 12 tal-kuntratt.

Tikkontendi wkoll li l-attriċi ma wettqitx ix-xogħol li kellha twettaq fix-xahar ta' Lulju 2022 u għalhekk, il-ħlas pretiż fl-invoice bin-numru 180722/09 m'huwiex dovut. In kwantu għat-taxxa fuq il-valur miżjud li ma kienx thallas fuq il-valur tas-servizzi prestati għax-xhur Awwissu 2021 sa Diċembru 2021, reklamati fl-invoice bin-numru 180722/10, is-soċjetà konvenuta tikkontendi li din m'hijiex dovuta għaliex il-prezz tas-servizzi prestati fl-imsemmi perijodu kien għe mħallas a saldu.

Mill-fatti li joħorġu mill-atti u mill-provi jirriżulta illi l-attriċi, Nina Huelsken, rapprezentata f'din l-azzjoni mill-prinċipal tagħha Dr. Francesca Micallef, ma kienetx impjegata mas-soċjetà konvenuta iżda kienet ingaġġata permezz ta' kuntratt li għe konkluz fl-4 ta' Mejju 2021 (Dok. N2 – 'il-kuntratt') biex tagħti servizz bħala Chief Operations Officer ('COO') u bħala direttur tas-soċjetà konvenuta. Ir-relazzjoni kontrattwali bejn il-partijiet giet terminata mill-attriċi meta b'email li ntbaġġet lil Stephen Buechner, Chief Executive Officer tas-soċjetà konvenuta fil-11 ta' Lulju 2022, l-attriċi tterminat b'effett immedjat is-servizzi tagħha u rriżenjat mill-karigi ta' COO u direttur tas-soċjetà konvenuta.

Il-kumpens dovut lill-attriċi ('the Representative') għas-servizzi tagħha skont il-kuntratt kien stabbilit fis-somma ta' €5,000 fix-xahar, pagabbli kull tliet xhur bil-quddiem. L-istipulazzjoni konvenzjonali relattiva tgħid hekk:-

8.1 The Company shall compensate the Representative five thousand Euro (€5,000) per month excluding Value Added Tax thereon ('the Compensation').

8.2 The Compensation shall be paid out quarterly in advance.

Mhux kontestat illi meta għe konkluz il-kuntratt ta' servizz, is-soċjetà konvenuta ma kienetx għadha liċenzjata mill-Awtorità għas-Servizzi Finanzjarji Maltija biex topera bħala istituzzjoni finanzjarja, u matul il-perijodu kollu li r-relazzjoni kuntrattwali bejn il-partijiet damet fis-sehħ, din il-liċenza kienet għadha ma nħarġitx. Għaldaqstant is-servizzi li l-attriċi pprovdiet lill-kumpannija fiż-żewġ rwoli ta' COO u direttur, kienu limitati sija f'termini ta' sigħat u sija wkoll fl-iskop tagħhom. Skont l-attriċi, hija assistiet lis-soċjetà konvenuta fil-proċess tal-applikazzjoni għal-liċenza meħtieġa mill-awtoritajiet u fl-amministrazzjoni tal-policies u business plan tal-kumpannija.

Fil-fatt, l-iskop ristrett tas-servizzi li kellhom jiġu prestati mill-attriċi sakemm il-kumpannija tikseb il-liċenzja meħtieġa biex tkun tista' tibda topera, huwa maħsub espressament fil-klawsola 6.1 tal-kuntratt ta' servizz fejn ġie stipolat illi matul il-fażi tas-servizz tal-attriċi lill-kumpannija, sakemm din tal-aħħar tkun f'pożizzjoni li tibda topera bħala istituzzjoni finanzjarja liċenzjata ('Phase 1'), l-attriċi kellha tippresta s-servizzi tagħha għal ħmistax sa għoxrin siegħa fil-ġimgħa, filwaqt li fit-tieni fażi ('Phase 2'), fejn il-kumpannija tkun qiegħda topera regolarment, l-attriċi kellha tagħti bejn għoxrin u erbghin siegħa xogħol, mingħajr ebda differenza jew żieda proporzjonali fil-kumpens. Dan il-kumpens ġie stabbilit fis-somma ta' €5,000 fix-xahar eskluż VAT irrispettivament mill-ammont ta' sigħat ta' xogħol mogħtija.

L-ammont pretiż mill-attriċi fir-Rikors, fis-somma ta' €12,881.60 jirrappreżenta l-valur tas-servizzi prestati lis-soċjetà konvenuta taħt il-kuntratt ta' servizz, mill-1 ta' Ġunju 2022 sal-11 ta' Lulju 2022, id-data tat-terminazzjoni tas-servizzi tagħha lill-kumpannija, fis-somma totali ta' €8,131.60 (fn. 1: €5,000 għax-xahar ta' Ġunju 2022 u €1,833 pro rata għall-perijodu 1 sa 11 ta' Lulju 2022, eskluż VAT: invoice bin-numru 010722/08 (Dok. N3) u invoice bin-numru 180722/09 (Dok. N4), rispettivament. Fuq dan l-ammont l-attriċi talbet ukoll VAT bir-rata ta' 19% li hija r-rata tal-VAT applikabbli fil-Ġermanja, biex l-ammont komplessiv pretiż minnha għall-perijodu fuq imsemmi, inkluż VAT, huwa fis-somma ta' €8,131.60)) kif ukoll taxxa fuq il-valur miżjud bir-rata ta' 19% fuq il-prezz tas-servizzi reżi għax-xhur Awwissu 2021 sa Diċembru 2021, fis-somma ta' €4,750, li dwarha nħareġ invoice fit-18 ta' Lulju 2021 (fn. Dok. N5, bin-numru 180722/10). Għall-bqija, jirriżulta illi s-soċjetà konvenuta kienet ħallset lill-attriċi l-prezz kollu, VAT komprij, tas-servizzi li hija pprestat taħt il-kuntratt ta' servizz bejn Mejju 2021 u Mejju 2022.

Il-Qorti tibda biex tosserva illi huwa immaterjali, fl-istħarriġ dwar il-fondatezza o meno tat-talba prinċipali fir-Rikors, l-asserzjoni li l-attriċi naqset milli tonora l-obbligu kuntrattwali tagħha meta ġiet biex tittermina r-relazzjoni kuntrattwali għaliex, allegatament, ma osservatx l-patt konvenzjonali li tagħti pre-avviż ta' mill-inqas tliet xhur tat-terminazzjoni tas-servizzi tagħha. Dan qed jingħad mhux biss għaliex l-allegat non-osservanza tal-obbligi kuntrattwali li jirregolaw it-terminazzjoni tar-relazzjoni kuntrattwali jifforma l-mertu tat-talba rikonvenzjonali tas-soċjetà konvenuta, iżda wkoll għaliex il-kuntratt ma fih ebda patt konvenzjonali li jipprevedi t-telf tal-kumpens li jkun għadu dovut lill-kuntrattur f'każ li ma tiġix osservata l-proċedura stipolata għat-terminazzjoni tas-servizz. Minflok, il-kuntratt jipprevedi l-jedd tal-kumpannija għall-ħlas ta' ammont ekwivalenti għall-kumpens ikkalkolat fuq perijodu ta' tliet xhur.

Dan stabbilit, il-Qorti sejra tgħaddi biex tistharreg l-eċċezzjonijiet imqanqla fit-tieni u fit-tielet paragrafu tar-Risposta tas-soċjetà konvenuta kontra t-talba għall-ħlas tal-ammont reklamat mill-attriċi.

Is-soċjetà konvenuta fit-tieni paragrafu tar-Risposta tagħha laqgħet għat-talba għall-ħlas tal-fattura bin-numru 180772/10 rappreżentanti VAT fuq il-kumpens imħallas lill-attriċi bejn Awwissu u Diċembru 2021, billi sosniet li l-ammont pretiż mhux dovut għaliex l-attriċi kienet irċeviet il-ħlas għas-servizzi li ġew reżi minnha fil-perijodu msemmi, a saldu ta' kull ammont dovut lilha. Iżda minkejja dan, is-soċjetà konvenuta baqgħet ma ressqitx provi biex tissostanzja din il-linja difensjonali. Filfatt, mhux talli ma ġie esebit ebda riċevuta jew dokument ieħor b'rabta mal-ħlas jew ħlasijiet tal-kumpens dovut għall-perijodu Awwissu 2021 sa Diċembru 2021, talli ma hemm xejn fl-atti u l-provi proċesswali li juri illi l-ħlas tal-kumpens dovut għas-servizzi reżi mill-attriċi fl-istess perijodu msemmi, ġie magħmul espressament a saldu ta' kull ammont dovut lill-attriċi għall-perijodu in diżamina, jew li l-ħlas sar f'ċirkostanzi li jagħtu x'jifhem li l-attriċi rrinunzjat għall-jedd għall-ħlas ta' xi ammont ulterjuri in konnessjoni mas-servizzi reżi fl-istess perijodu.

Għaldaqstant, l-eċċezzjoni relattiva mqanqla fit-tieni paragrafu tar-Risposta, qiegħda tiġi respinta.

L-attriċi ssostni li s-soċjetà konvenuta kienet aċċettat li tħallas il-VAT bir-rata ta' 19% fuq il-valur tas-servizzi li pprestat taħt il-kuntratt fix-xhur ta' Mejju, Ġunju u Lulju 2021, u fil-fatt l-invoice li kienet ħarġet fl-ammont ta' €2,850, rappreżentanti VAT bir-rata ta' 19% fuq l-ammont ġà mħallas lilha għall-istess perijodu msemmi, kien ġie mħallas mis-soċjetà konvenuta. Xehdet ukoll li s-soċjetà konvenuta kienet ħallset il-VAT bir-rata ta' 19% ukoll fuq il-valur tas-servizzi prestati minnha fil-perijodu Diċembru 2021 sa April 2022, skont kif jirriżulta wkoll mid-dokumenti esebiti fl-atti (Dok. N7), iżda ma kienetx ħallset il-VAT fuq l-ammont dovut lilha għall-perijodu bejn Awwissu 2021 u Diċembru 2021.

Il-Qorti fehmet illi peress li l-attriċi kienet ikkuntrattata biex tagħti provvista ta' servizzi lis-soċjetà konvenuta, kienet ukoll obbligata żżid it-taxxa fuq il-valur miżjud fuq il-prezz tal-provvista li hija waħda taxxabbli. Fil-fatt, minn eżami tal-provi jidher mhux kontestat illi l-VAT huwa dovut fuq il-prezz tas-servizzi reżi mill-attriċi taħt il-kuntratt, kif ukoll li r-rata tal-VAT li kellha tiġi applikata fuq il-valur tas-servizzi kienet ta' 19%, li hija r-rata applikabbli fil-Ġermanja, il-pajjiż fejn l-attriċi hija domiciljata u residenti għall-iskop ta' ħlas ta' taxxa.

Minn eżami tal-atti u l-provi, il-Qorti fehmet illi l-VAT għall-perijodu appena msemmi, fis-somma komplessiva ta' €4,750, ma kienx ġie mħallas għaliex l-attriċi kienet naqset

milli tinkludi l-VAT fl-invoices li ħarġet lis-soċjetà konvenuta għall-ħlas tar-remunerazzjoni lilha dovut fl-istess perijodu, anizche' għaliex is-soċjetà rifuġtat tħallas il-VAT. Kemm hu hekk, jirriżulta mill-provi illi l-attriċi rċeviet il-ħlas tal-kumpens kollu, kompriż VAT, li kien dovut lilha sal-aħħar ta' Mejju 2022, għajr għall-ħlas tal-VAT fuq il-prezz tas-servizz tagħha fix-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021. Fi kwalsiasi każ, ix-xhieda li ressqet is-soċjetà konvenuta nnifisha, għalkemm jinsistu li s-soċjetà konvenuta żammet lura l-ħlas tal-VAT għaliex qiegħda tippretendi li hija kreditriċi tal-attriċi fl-ammont stipolat fil-klawsola bin-numru 12.1 tal-kuntratt minħabba l-allegat ksur da parti tal-attriċi tal-obbligi kuntrattwali tagħha, jirrikonoxxu espressament illi fil-prinċipju, il-VAT fuq il-valur tas-servizzi reżi bejn Awwissu u Diċembru 2021, ma kienx tħallas u kien dovut lill-attriċi.

Għalhekk, il-Qorti tqis illi s-somma ta' €4,750, rappreżentanti VAT fuq il-valur tas-servizzi prestati bejn Awwissu 2021 u Diċembru 2021, hija dovuta lill-attriċi.

Illi s-soċjetà konvenuta fir-Risposta tagħha tikkontendi wkoll illi l-attriċi ma wettqitx ix-xogħol li kienet inkarigata tagħmel matul ix-xahar ta' Lulju 2022 u għalhekk l-ammont pretiż minnha fil-fattura bin-numru 180722/09, m'huwiex dovut. Madankollu, is-soċjetà konvenuta ma gābet ebda prova biex tissostanzja din l-allegazzjoni u ħadd ma xehed, per eżempju, li l-attriċi ħadmet inqas sigħat ta' xogħol mill-ammont ta' sigħat stipolat fil-klawsola bin-numru 6.1 tal-kuntratt jew naqset milli twettaq id-dmirijiet tagħha. Għall-kuntrarju: mis-smiġħ tax-xhieda l-Qorti fehmet illi l-linja difensjonali tas-soċjetà konvenuta fir-rigward giet modifikata matul is-smiġħ tal-kawża biex minflok tibqa' arginata fuq l-asserzjoni oriġinali li l-ammont reklammat għas-servizz reżi fix-xahar ta' Lulju 2021 mhux dovut għaliex ma gēwx prestati servizzi jew għaliex kien hemm riżervi dwar il-kwalità jew l-entità tas-servizzi reżi mill-attriċi, tibda tiffoka fuq l-inadempjenza tal-attriċi li tonora l-obbligu kuntrattwali għall-għoti ta' preavviż ta' tliet xhur lill-kumpannija dwar it-terminazzjoni tar-relazzjoni kuntrattwali, u d-debitu dovut lilha mill-attriċi b'riżultat ta' dan il-ksur. Izda kif diġà gēie stabbilit qabel, l-allegat ksur tal-obbligu kuntrattwali stipolat fil-klawsola bin-numru 12 tal-kuntratt ma jincidi bl-ebda mod fuq il-jedd għall-ħlas tal-kumpens dovut lill-kuntrattur, f'dan il-każ l-attriċi, għal servizzi già prestati taħt il-kuntratt u għalhekk, in mankanza ta' provi li jistabbilixxu li s-servizzi ma gēwx ipprestati skont kif miftiehem fil-kuntratt, il-jedd tal-kumpens jibqa' bla mittiefes.

Jirriżulta illi l-attriċi tterminat is-servizzi tagħha fil-11 ta' Lulju 2022, li jfisser li huwa dovut lilha kumpens għal ħdax-il ġurnata ta' servizz, maħdum pro rata abbażi tas-somma ta' €5,000 (eskluz VAT), li tirrappreżenta l-kumpens dovut għal xahar sħiħ skont il-klawsola bin-numru 8 tal-kuntratt. Fil-fattura bin-numru 180772/09 gēie

reklamat kumpens f'ammont ekwivalenti għal ħdax-il ġurnata ta' servizz, fis-somma ta' €1,833 (fn. 3: fir-realtà huwa dovut l-ammont ta' €1,833.33) u għalhekk il-Qorti tqis li s-somma dovuta lill-attriċi bejn l-1 ta' Lulju 2022 u l-11 ta' Lulju 2022 inkluż VAT, hija ta' €2,181.60 (fn. 4: VAT ta' 19% = €348.27)

Illi kollox magħdud, il-Qorti, billi hija sodisfatta li l-ammont globali ta' €2,181.60 huwa dovut lill-attriċi in linea ta' kumpens għas-servizzi tagħha fil-kariga ta' COO u fil-kariga ta' direttur tas-soċjetà konvenuta bejn l-1 ta' Ġunju u l-11 ta' Lulju 2022, kif ukoll in linea ta' VAT dovut fuq il-kumpens għas-servizzi prestati bejn Awwissu u Diċembru 2021, serja tilqa' t-talba tal-attriċi fir-Rikors promotur.

B'kollox għalhekk huwa dovut lill-attriċi s-somma globali ta' €12,881.60 (fn. 5: €5,950; €4,750; €2,181.60)

Ikkunsidrat;

Illi s-soċjetà konvenuta ipprevalixxiet ruħha mid-dritt tagħha skont l-artikolu 396 tal-Kapitolu 12, li tressaq talba rikonvenzjonali fil-konfront tal-attriċi għall-ħlas tas-somma ta' €15,000 rappreżentanti l-ammont dovut bl-applikazzjoni tal-klawsola bin-numru 12 tal-kuntratt. Tikkontendi li l-attriċi kienet inadempjenti fl-obbligu kuntrattwali tagħha li tagħti pre-avviż ta' tliet xhur dwar it-terminazzjoni tas-servizzi tagħha skont il-kuntratt ta' servizz u dan meta tterminat ir-relazzjoni kuntrattwali b'effett immedjat permezz ta' notifika li ntbagħtet lil Stephen Buechner, CEO tas-soċjetà konvenuta, permezz ta' email fil-11 ta' Lulju 2022 (Doc. K u Doc. L).

Fil-kuntratt ġie miftiehem:

12.1 This Agreement is entered into for an indefinite period and which can be terminated in accordance with the provisions of this Agreement.

12.2 This Agreement may be terminated forthwith by the Company or by the Representative for whatsoever reason upon giving each other three (3) months written notice of termination, subject to any prior approval or notification processes as required by the Malta Financial Services Authority. Without prejudice to any actions and rights available at law, the failure to fulfil the three (3) months written notice of termination, or part thereof, shall result in the payment of the equivalent of three (3) months fees as per clause 8.1 herein payable by the defaulting party to the other party.

In primis, l-attriċi rikonvenzjonata eċċepiet l-inkompetenza tal-Qorti rationae valoris stante illi s-soċjetà konvenuta, rikonvenzjonanti, qiegħda titlob il-ħlas tas-somma ta' €15,000 eskluż taxxa fuq il-valur miżjud "u allura s-somma totali li qiegħda titlob is-soċjetà rikovenzjonata hija ta' sbatax-il elf u seba' mitt Euro (€17,700)".

Il-Qorti tqis li din l-eċċezzjoni m'hijiex tajba u f'lokha. L-artikolu 748 tal-Kapitolu 12 jipprovdi illi meta t-talba hija għall-ħlas ta' somma determinata, il-valur tal-oġġett hu determinat mit-talba. Fit-talba rikonvenzjonali is-soċjetà konvenuta qiegħda titlob il-ħlas mhux tas-somma ta' €17,700 kompriż VAT kif argumentat l-attriċi fir-Risposta tagħha, iżda tas-somma ta' €15,000 eskluż VAT.

Huwa minnu li t-taxxa fuq il-valur miżjud hija spiza li hija konnessa mas-somma kapitali li tkun qed tiġi reklamata, iżda din l-ispiża mhux talli ma ġietx mitluba mis-soċjetà konvenuta, talli ġiet tabilhaqq eskluża espressament mill-valur tat-talba u għalhekk ma tistax u ma għandhiex tiżdied mat-talba.

L-artikolu 47 tal-Kap. 12 imbagħad jipprovdi illi l-Qorti tal-Magistrati (Malta) bħala qorti tal-ewwel grad, apparti l-kawżi l-oħra kollha li l-liġi tħalli espressament għaliha, għandha l-ġurisdizzjoni li:-

47(1) ... tisma' u tiddeċidi l-pretensjonijiet kollha sa l-ammont ta' ħmistax-il elf euro (€15,000), kontra persuni li joqogħdu, jew li għandhom ir-residenza tagħhom ordinarja, f'parti tal-Gżira ta' Malta.

*Fis-sentenza fl-ismijiet **Pauline Mizzi mart Joseph Mizzi u l-istess Joseph Mizzi vs Concetta Key**, deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-12 ta' Frar, 2001, intqal:-*

*"Illi dwar id-disposizzjonijiet ta' dan l-Artikolu (artikolu 748), is-sentenza **Frankie Refalo vs Jason Azzopardi et**, deċiża fis-7 ta' Ottubru 1997 ġie ritenut li bħala regola "il-kompetenza tal-Qorti hija determinata fuq kolloxx u qabel kull konsiderazzjoni tal-eċċezzjonijiet mogħtija, mit-termini tal-azzjoni attriċi. Huwa l-att promotur kif intavolat, it-talbiet u il-premessi tagħhom li jiffurmaw il-parametri li fihom il-Qorti kellha teżercita l-ġudizzju tagħha u li allura jiddeterminaw il-kompetenza tagħha".*

Illi ma' dan però irid jiġi kkunsidrat fl-ambitu tal-Artikolu 753(2) li jiddisponi li "meta it-talba hija magħmula biex issostni jew tattakka obbligazzjoni, il-valur jiġi determinat mis-somma kollha tal-obbligazzjoni".

*Hekk fil-kawża fl-ismijiet **Anthony Zammit vs Joseph Ellul nomine** (fn. 6: 31 ta' Lulju 1996, Appell Inferjuri), ġie deċiż illi:-*

"Il-kompetenza ma tiddependix bilfors u unikament mit-talba tal-attur imma tista' tiddependi ukoll, fejn ikun il-każ, mill-eċċezzjoni tal-konvenut (Vol. XXXVII.II.454). Jista' jiġri infatti illi għalkemm l-azzjoni inizjalment kienet ta' kompetenza tal-Qorti Inferjuri (billi it-talba hija għall-ħlas ta' somma determinata entro il-kompetenza tagħha) din tiġi ezawtorata "ope exceptionis" bl-impunjazżjoni ta' l-obbligazzjoni principali (Vol. XXXVII C.I.512).

Dan jista' jigr billi il-Qorti tigi neccessarjament mogħtija u bħala parti mill-proċess biex tiġġudika it-talba quddiemha li tikkonsidra u tiddeċiedi obbligazzjoni bejn il-kontendenti li teċċedi l-komptenza tagħha. Dan ifisser illi f'każijiet simili il-komptenza tal-Qorti hija finalment determinata mill-indoli tal-obbligazzjoni in relazzjoni mal-obbligat".

Fil-każ in diżamina, għalkemm tassew l-attriċi qiegħda timpunja ope exceptionis l-obbligazzjoni billi tinvoka t-terminazzjoni ipso jure tal-kuntratt bejn il-partijiet bl-applikazzjoni tal-kondizzjoni taċita riżoluttiva, l-obbligazzjoni impunjata hija sewwasew l-istess waħda azzjonata mis-soċjetà konvenuta fit-talba rikonvenzjonali, b'valur ta' €15,000.

Għaldaqstant, jirriżulta li t-talba rikonvenzjonali tas-soċjetà konvenuta għall-ħlas taqa' prima facie fil-parametri tal-komptenza ta' din il-Qorti għaliex kif già ngħad, ma teċċedix il-limiti tal-ġurisdizzjoni tagħha kif stabbilit fid-dispożizzjonijiet tal-artikolu 47 tal-Kap. 12.

Iżda b'żieda ma' dan il-Qorti ma tistax ma tosservax illi fit-tieni paragrafu fir-Risposta tal-attriċi, hija opponiet għat-talba rikonvenzjonali billi eċċepiet illi ebda taxxa fuq il-valur miżjud ma huwa dovut għaliex it-talba hija għall-ħlas ta' penali maħsub fil-klawsola 12.2 tal-kuntratt. Il-Qorti taqbel illi l-ħlas mitlub mis-soċjetà konvenuta ai termini tal-imsemmi klawsola 12.2 tal-kuntratt, m'hijiex għall-ħlas ta' provvista taxxabbi għall-fini tal-Att dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud (Kap. 406) għaliex is-somma ta' €15,000 ma jirrapprezentax il-valur ta' servizz jew prodott ipprovdut mill-attriċi, iżda d-danni preventivament likwidati minħabba non-eżekuzzjoni tal-obbligazzjoni fil-klawsola 12.1 tal-kuntratt.

B'mod ġenerali jista' jingħad illi l-VAT hija taxxa fuq il-konsumatur li hija applikata fuq il-valur ta' prodotti u servizzi (provvisi) li jiġu suppliti fi kwalsiasi stadju tal-katina ta' produzzjoni u distribuzzjoni sal-punt tal-vendita, purche' dawn il-provvisti ma jkunux eżenti speċifikament mil-liġi taħt il-Ħames Skeda tal-Att dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud. Ir-rata relattiva tal-VAT hija applikata effettivament fuq il-valur tal-output taxxabbi u hija mħallsa mill-konsumatur finali permezz tal-applikazzjoni tat-taxxa mal-prezz ta' prodotti u servizzi f'kull stadju fejn jiġi miżjud valur mal-valur ta' dik il-provvista.

Fil-fehma tal-Qorti, il-kumpens mitlub mis-soċjetà konvenuta hija xorta ta' penali, skont kif maħsub fl-artikolu 1120(1) tal-Kodiċi Ċivili, li jiddisponi espressament illi l-penali hija l-kumpens tal-ħsara li jbati l-kreditur minħabba n-nuqqas tal-eżekuzzjoni tal-obbligazzjoni prinċipali. Bil-klawsola penali, il-kreditur tal-obbligazzjoni jeħles mill-obbligu li jipprova li ġarrab ħsara, għaliex huwa jistrieħ biss

fuq il-fatt li d-debitur tal-obbligazzjoni ma jkunx wettaq dak li mal-parti l-oħra jkun intrabat li jagħmel.

Għaldaqstant, it-tieni eċċezzjoni tal-attriċi hija tajba fis-sens illi ebda taxxa fuq il-valur miżjud mhu dovut fuq is-somma ta' €15,000 mitlub in linea ta' kumpens għall-inadempjenza kuntrattwali tal-attriċi, mertu tat-talba rikonvenzjonali.

Ma' dan għandha tiżdied ukoll l-osservazzjoni illi fil-fatturi kollha esebiti fl-atti proċesswali, li kienu jinħarġu mill-attriċi għall-ħlas tas-servizzi tagħha skont il-kuntratt, jinsab dikjarat mill-attriċi stess: "Pontarius Ltd. is not VAT registered as it falls outside the scope of VAT in Malta".

Għal dawn il-motivi kollha tqis illi l-ewwel eċċezzjoni tal-attriċi hija infondata u sejra tiċhadha.

Ilkunsidrat;

Illi l-jedd skont il-klawsola bin-numru 12.3 għat-terminazzjoni tal-kuntratt b'effett immedjat u mingħajr l-obbligu tal-pre-avviż stipolat fil-klawsola 12.2 tal-kuntratt, ma ġiex stipolat reċiprokament għaliex jirriżulta li dan il-jedd jispetta biss lis-soċjetà konvenuta fl-eventwalità ta' ksur materjali ta' xi obbligu kuntrattwali da parti tal-attriċi jew fl-eventwalitajiet maħsuba fil-klawsola 12.5 u l-klawsola 12.6 tal-kuntratt.

Wara li fliet bir-reqqa l-provi u x-xhieda, il-Qorti fehmet li l-ħtieġa li s-soċjetà konvenuta jkollha persuna ingaġġata fir-rwol ta' COO kien indispensabbli għall-approvazzjoni tal-applikazzjoni għall-ħruġ tal-liċenza mill-MFSA. Fehmet ukoll li l-obbligu tal-attriċi (u ta' uffiċjali oħrajn tal-kumpannija li kellhom rwoli ċentrali fil-kumpannija) li tagħti pre-avviż ta' tliet xhur tat-terminazzjoni tas-servizz kien intiż biex il-proċess tal-ħruġ tal-liċenza (fn. 7: Ara xhieda ta' Kevin Aquilina) jitmexxa bl-inqas xkiel possibbli f'każ tat-terminazzjoni tas-servizzi tagħha, biex b'hekk is-soċjetà konvenuta ikollha l-opportunità li tidentifika persuni alternattivi biex jimtlew il-karigi relattivi, liema persuni mbagħad ikollhom jiġu proposti għal analiżi mill-MFSA biex jiġi stabbilit jekk għandhomx jitqiesu bħala persuni fit and proper biex jokkupaw il-karigi rispettivi fil-kumpannija. Għalhekk, ir-rizenja tal-attriċi minnufih in segwitu għall-laqqgħa tas-7 ta' Lulju 2022, mingħajr il-pre-avviż meħtieġ skont il-kuntratt, inevitabbilmement tellfet xi ftit jew wisq il-pass tal-proċess tal-ħruġ tal-liċenza li kienet applikat għaliha s-soċjetà konvenuta u kwindi l-aspettattiva tal-kumpannija li tibda topera u tiġġenera dħul biex tkun f'pożizzjoni li tħallas il-pendenzi dovuti lill-uffiċjali tagħha.

F'dan is-sens xehed Helge Kissler, l-investitur u benefiċċjarju tas-soċjetà konvenuta fl-Affidavit tiegħu:-

“The three months’ notice of termination is there for an important reason as it is crucial for an entity like Pontarius Ltd that is in the process of obtaining a financial institution licence, especially when it comes to its key staff. The three months’ notice of termination allows the company to maintain continuity of key staff until a suitable replacement is found. This is also required in terms of the MFSA’s regulations. Ms Huelsken had agreed to this three months’ notice of termination in her agreement, yet chose to breach it, thereby breaking a binding term of her contract with Pontarius Ltd, whilst also jeopardizing Pontarius Ltd’s financial institution licence application with the MFSA by vacating a key position without giving the company sufficient replacement. And all this was done without due justification”

Indubbjament l-attriċi kienet konxja ta’ dan kollu. Kienet taf ukoll illi mingħajr liċenza s-soċjetà konvenuta ma setgħetx topera, daqskemm ma kienetx qiegħda topera matul iż-żmien kollu li fiha kienet ipprestat is-servizzi tagħha lill-kumpannija taħt il-kuntratt, kif ġie del resto affermat minnha stess meta xehdet in kontro-eżami. Wara kollox, l-attriċi matul iż-żmien li kienet qed tagħti servizz lis-soċjetà konvenuta bħala COO u direttur, ma kienetx qed teżerċita rwol attiv għaliex il-kumpannija ma kienetx għadha giet liċenzjata biex topera (fn. 8: Dan jirriżulta wkoll mill-klawsola 6.1 tal-kuntratt ta’ servizz fejn fil-fażi tas-servizz tal-attriċi lill-kumpannija sakemm tkun f’pożizzjoni li tibda topera bħala istituzzjoni finanzjarja liċenzjata, imsejjaħ ‘Phase 1’, l-attriċi kellha tippresta s-servizzi tagħha għal 15 a 20 siegħa fil-ġimgħa.) Mill-provi jirriżulta illi f’dan iż-żmien kienu jinħtiegu spejjeż kbar għall-manutenzjoni tal-kumpannija, li kienet qed tiddependi minn terzi biex tindirizza l-problemi ta’ likwidità, u jirriżulta wkoll li d-deċiżjoni (fn. 9: Deċiżjoni li dwarha ġew infurmati l-uffiċjali tas-soċjetà konvenuta fil-laqgħa tas-7 ta’ Lulju 2022) li jiġi mdewwem il-ħlas tar-remunerazzjoni tal-uffiċjali tas-soċjetà konvenuta sakemm tinħareġ il-liċenza mill-MFSA, jinbdew l-operazzjonijiet kummerċjali u jibda jiġi generat dħul, ittiegħdet sewwasew biex jitnaqqas dan il-piż finanzjarju.

L-attriċi tikkontendi illi kienet giet kostretta ttemm ir-relazzjoni tagħha mas-soċjetà konvenuta wara li Stephen Buechner, CEO tal-kumpannija, kien għarraf lilha u lil uffiċjali oħrajn tal-kumpannija waqt l-imsemmi management meeting, li l-kumpannija ma kellhiex iktar fondi biex tħallas il-pendenzi u salarji. Xehdet illi rinfaċċjata b’dan l-istat ta’ fatt, ma kellhiex għażla ħlief li tittermina r-relazzjoni tagħha mas-soċjetà konvenuta għaliex ma kienetx disposta li tippresta s-servizzi tagħha lill-kumpannija gratuwitament u mingħajr ma tircievi ebda ħlas u konsegwentement, ma setgħetx tkun kostretta tosserva l-klawsola fil-kuntratt ta’

servizz li tobbliga lill-parti li tonqos milli tagħti pre-avviż ta' tliet xhur dwar it-terminazzjoni tal-kuntratt.

Dan hu miċħud mis-soċjetà konvenuta li min-naħa tagħha tishaq li l-uffiċjali tagħha ġew infurmati fl-imsemmija laqgħa illi kien ser ikun hemm dewmien fil-pagament tal-ammonti dovuti, iżda mhux li r-remunerazzjoni tagħhom ma kienetx sejra titħallas jew kienet sejra titħallas biss kemm il-darba l-kumpannija tikseb il-liċenza mill-MFSA u tibda topera kummerċjalment.

Il-Qorti rat l-atti u m'hijiex konvinta mill-preponderanza tal-provi illi waqt il-laqgħa tas-7 ta' Lulju 2022 l-uffiċjali tal-kumpannija kienu infurmati li ma kienux sejr in jithallsu u li jekk jagħzlu li jibqgħu jagħtu s-servizzi tagħhom lill-kumpannija, dawn kellhom jiġu prestati gratuwitament.

Ian Pellicano xehed illi waqt laqgħa li saret fis-7 ta' Lulju 2022, Stephen Buecner kien għarraf lill-uffiċjali tal-kumpannija illi l-kumpannija ma kellhiex iktar flus u kienu ser jiefqu l-pagamenti u għalhekk kien ir-riżenja mill-kariga tiegħu ta' nonexecutive director tas-soċjetà konvenuta fil-11 ta' Lulju 2022. Madankollu, ikkonferma li kien irċieva l-pagament tas-salarju tiegħu għax-xahar ta' Lulju 2022, li kienet pagabbli fil-bidu tax-xahar, l-għada stess tal-imsemmija laqgħa.

Brenda Calleja, li kienet tokkupa l-kariga ta' MLRO tas-soċjetà konvenuta xehdet illi fil-laqgħa tas-7 ta' Lulju 2022 l-uffiċjali tal-kumpannija ġew infurmat illi "sakemm il-kumpannija gġib il-liċenza m'aħniex ser niġu mħallsa" għaliex kienu ġew eżawriti lfondi fil-kont bankarju tal-kumpannija.

*Trevor Axiaq li xehed li fil-laqgħa tas-7 ta' Lulju 2022, Stephen Buechner għarraffhom li l-invoices ma kienux sejr in jithallsu fil-ħin għaliex "il-flus fil-bank account li kienu oriġinarjament depożitati kienu ... spiċċaw allura qal lil kulhadd biex **jieħdu paċenzja li l-invoices kienu ser jithallsu tard**" (fn. 10: Ara xhieda f'paġna 88 tal-atti tal-kawża). Ikkonferma li qabel, is-soċjetà konvenuta dejjem ħallset lill-persuni kuntrattati biex jipprovdulha servizzi għad illi ta' sikwit dawn kienu jithallsu b'lura.*

Rigward ir-raġuni mogħtija mill-attriċi għar-riżenja tagħha mill-pozizzjoni tagħha bħala COO u direttur eżekuttiv tas-soċjetà konvenuta b'effett immedjat, cioè' li l-kumpannija ma kienetx f'pożizzjoni li tħallas is-salarji, Christina Sillato Warrington, li tippresta s-servizzi tagħha lis-soċjetà konvenuta għan-nom tal-kumpannija Contract Advisory Services Limited, xehdet li dan m'huwiex korrett għaliex is-soċjetà konvenuta qatt ma tat x'tifhem li ma kienetx sejra tħallas ir-remunerazzjoni dovuta, iżda għarrfet lill-uffiċjali tagħha li kien ser ikun hemm xi dewmien fil-ħlasijiet dovuti. Fil-fatt, ikkonfermat illi s-soċjetà konvenuta ingaġġat persuni oħrajn fil-kariga tal-attriċi u taż-

zewġ persuni li wkoll irriżenjaw mill-posizzjonijiet tagħhom fil-kumpannija wara l-laqgħa tas-7 ta' Lulju 2022, liema persuni għadhom jirċievu l-ħlas sħiħ tas-salarji tagħhom u jaċċettaw li r-remunerazzjoni dovuta lilhom mhux dejjem sejra titħallas puntwalment.

Xehdet:

“During the meeting, Mr Buechner also expressed his wish for the team to be patient as remuneration payments may be slightly delayed however they were reassured that payments would still be made. Mr Buechner further expressed his appreciation at the team’s commitment to Pontarius Limited whilst waiting for the licence to be issued by the MFSA as this was crucial to the licence applicatio being successful.” (fn. 11: Xhieda ta’ Christina Sillato Warrington, paġna 134 tal-atti tal-kawża)

Fix-xhieda tagħha in kontro-eżami bi twegiba għas-sugġeriment li Stephen Buechner kien għarraf lil-laqgħa li ħadd ma kien ser jithallas sakemm toħroġ il-liċenza mill-MFSA, Christina Sillato Warrington kienet kategorika meta ddikjarat:-

“Le, le mhux hekk kien il-każ. Is-CEO tal-kumpannija kien informa lill-istaff li kien preżenti ovvjament waqt dak il-meeting illi jaf ikun hemm daqsxejn ta’ delay fil-pagamenti u talabhom daqsxejn paċenzja biex nitftiehm u illi l-pagamenti jaf ikunu daqsxejn tard però mhux li mhux ħa jithallsu jew li ħa jithallsu meta toħroġ il-liċenzja. ... infurmahom illi speċi ta’ bħalma kien ġara fil-passat ... jaf jibqa’ jkun hemm dawn id-delays jiġifieri jibqgħu jsiru però li xorta ħa jirċievu l-pagamenti. Fil-fatt sal-lum għadhom isiru delays imma għadhom isiru l-pagamenti.”

Dan ġie affermat minn Stephen Buechner li xehed illi l-investitur “was delayed in moving money to the operations account of the company.” Insista fix-xhieda tiegħu illi f’ebda waqt ma ntqal matul il-laqgħa tas-7 ta’ Lulju 2022 illi l-ammonti dovuti lill-kuntratturi tal-kumpannija ma kienux sejr in jithallsu, u ppreċiża li l-uffiċjali tal-kumpannija kienu ġew notifikat biss li kien ser ikun hemm dewmien fil-ħlas sakemm jiġu depożitati iktar fondi fil-kont tal-kumpannija jew sakemm tinħareġ il-liċenza biex il-kumpannija tista’ tibda topera. Fisser illi l-kuntratturi ġew mgħarrfa b’dan l-intopp biex jiġi evitat li dawn jitterminaw ir-relazzjoni tagħhom mal-kumpannija minħabba d-dewmien li dan seta’ jikkawża fil-proċess tal-ħruġ tal-liċenza mill-MFSA.

Mill-provi jirriżulta wkoll illi Stephen Buechner kif ukoll l-addetti ta’ Contract Advisory Services Limited, li wkoll kienu kuntrattati jagħtu servizzi lis-soċjetà konvenuta, kienu aċċettaw li jagħtu moratorium indefinitiv għall-ħlas tas-servizzi tagħhom sakemm tinħareġ il-liċenza u b’hekk ġie mtaffi l-piż finanzjarju biex il-kumpannija setgħet

tħallas lill-uffiċjali u impjegati l-oħra tagħha. (fn. 12: Ara xhieda ta' Christina Sillato Warrington u xhieda ta' Helge Kissler.)

Minn dan kollu hija l-fehma tal-Qorti illi m'hijiex korretta l-asserzjoni tal-attriċi li ġiet mgħarrfa li ma kienetx sejra titħallas l-ammonti li kienu dovuti lilha skont il-kuntratt u li kellha tippresta s-servizzi tagħha mingħajr ħlas. Evidentement, l-attriċi ma rieditx taċċetta li s-soċjetà konvenuta ddewwem il-pagament tar-remunerazzjoni lilha dovuta taħt il-kuntratt ta' servizz u kien proprju għalhekk li ħadet id-deċiżjoni li tittermina r-relazzjoni kuntrattwali mas-soċjetà konvenuta. F'kull każ, il-Qorti tqis li m'huwix realistiku u allura verosimili li prinċipal jgħarraf lill-impjegati u l-kuntratturi tiegħu li mhux sejin jithallsu iktar u iktar minn hekk, jistenna li jibqgħu jagħtu x-xogħol tagħhom gratuwitament mingħajr ebda speranza ta' kumpens. Dak li hu żgur hu li ma ġiex ippruvat illi s-soċjetà konvenuta għarrfet lill-uffiċjali u l-kuntratturi tagħha li r-remunerazzjoni m'hijiex ser titħallas u l-Qorti fehmet, wara li qieset sew il-ġabra tal-provi, illi l-uffiċjali tal-kumpannija ġew notifikati formalment bil-problemi ta' likwidità tas-soċjetà konvenuta sakemm tkun liċenzjata biex tibda l-operazzjonijiet kummerċjali tagħha, u li l-pagament tar-remunerazzjoni dovuta lill-istess uffiċjali seta' jiġi mdewwem. (fn. 13: Meta xehdet in kontro-eżami, l-attriċi bidlet il-verżjoni tagħha u ddikjarat illi Stephen Buechner waqt il-laqgħa in diżamina, kien qal li l-pendenzi li kienu għadhom ma thallsux u lanqas ammonti oħrajn li jsiru dovuti, ma setgħux jiġu onorati sakemm il-kumpannija tikseb il-liċenza biex tibda topera)

*Għaldaqstant, huwa żbaljat l-argument tal-attriċi li ma kienetx sejra tibqa' tiġi remunerata għas-servizzi tagħha u ma kienetx sejra tircievi l-ħlas tal-ammonti li kienu diġà dovuti lilha in linea ta' remunerazzjoni u VAT. Iżda fi kwalsiasi każ, l-attriċi, wara li saret taf li s-soċjetà konvenuta ma kienetx sejra tonora l-obbligu tagħha għall-ħlas tal-ammonti dovuti lilha skont il-kuntratt, puntwalment u li kien ser ikun hemm dewmien ukoll fil-pagament tar-remunerazzjoni fil-futur, kienet pjenament intitolata teżerċita l-jedd tat-terminazzjoni tal-kuntratt ta' servizz u huwa immaterjali jekk id-dewmien fil-ħlas tal-ammonti ġà dovuti u jew id-dewmien prospettat fil-ħlas ta' ammonti li jsiru dovuti fil-futur, jikkostitwixxix raġuni valida għat-terminazzjoni tal-kuntratt għaliex kemm il-darba jingħata l-preavviż maħsub fil-kuntratt, kull waħda mill-partijiet kienet libera tittermina l-kuntratt għal kwalsiasi raġuni u mingħajr ġustifikazzjoni. **Iżda l-eżerċizzju tal-jedd tat-terminazzjoni tal-kuntratt, biex ma jġibx l-effett maħsub fil-klawsola 12.2 tal-kuntratt, kellu jsir b'osservanza assoluta tal-istipolazzjoni konvenzjonali tal-ħtieġa li jingħata avviż bil-quddiem tat-terminazzjoni ta' tliet xhur, iżda l-attriċi naqset milli twettaq din l-obbligazzjoni.***

In materja tal-liġi kuntrattwali, il-kuntratt għandu saħħa ta' liġi għal dawk li jagħmluh (fn. 14: Artikolu 992(1) tal-Kodiċi Ċivili) u ma jistax jiġi mħassar ħlief bil-

kunsens tal-kontraenti kollha jew għal raġunijiet espressament maħsuba mil-liġi (fn. 15: Artikolu 992(2) tal-Kodiċi Ċivili) u hu mistenni li l-kuntratti jobbligaw mhux biss għal dak li jingħad fihom iżda wkoll għall-effetti kollha li ġġib magħha l-obbligazzjoni skont ix-xorta tagħha, bl-ekwità, bl-użu jew bil-liġi (fn. 16: Artikolu 993 tal-Kodiċi Ċivili). Fil-fatt, il-prinċipju bażiku jibqa' "pacta sunt servanda": dan ifisser li għaladarba l-partijiet ftiehmu dwar l-obbligi kuntrattwali rispettivi tagħhom, dawn kellhom jiġu rispettati u mwettqin f'waqthom u biex id-debitur tal-obbligazzjoni jseħħlu jinqala' mill-ħtija li sseħħ bil-fatt innifsu tan-nuqqas ta' twettiq tal-obbligazzjoni, irid juri b'mod konvinċenti u sewwa, li n-nuqqas kien il-frott ta' forza maġġuri, każ fortuwitu jew raġuni oħra li s-soltu titqies serja biżżejjed biex titfi l-ħtija ta' dak li jkun. L-attriċi ma gābet ebda prova li kienet miżmuma minħabba forza maġġuri milli twettaq l-obbligu li tagħti preavviż bil-miktub ta' tliet xhur tat-terminazzjoni tas-servizzi tagħha. Għaldaqstant, għandha titqies li mxiet bi ksur tal-obbligu kuntrattwali relattiva.

Ikksunsidrat;

Illi l-attriċi tikkontendi wkoll li s-soċjetà konvenuta mxiet bi ksur tal-obbligi kuntrattwali tagħha għaliex kienet moruża fil-ħlas tal-kumpens lilha dovut skont il-kuntratt għax-xhur ta' Ġunju u Lulju 2022 u l-ħlas tal-VAT dovut fuq il-valur tas-servizzi reżi fix-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021. Saħqet ukoll illi l-ħlasijiet dovuti lilha, regolarment ma kienux isiru fil-ħin tant illi filwaqt li s-soċjetà konvenuta kienet marbuta tħallas il-kumpens dovut kull tliet xhur bil-quddiem, l-ammont dovut għas-servizzi reżi f'Mejju 2022 mhux talli ma ġiex imħallas bil-quddiem, talli l-invoice relattiv ġie mħallas biss fid-29 ta' Ġunju 2022.

Fir-rigward, ġie invokat il-prinċipju adimpledum non est adimplendi u ġie sottomess illi l-inadempjenza tas-soċjetà konvenuta fl-obbligu tagħha għall-ħlas tar-remunerazzjoni dovuta lill-attriċi skont il-kuntratt, cioè' l-obbligu għall-ħlas tal-kumpens kull tliet xhur bil-quddiem, teżonera lill-istess attriċi mill-obbligu għall-ħlas tad-danni minħabba xi inadempjenza da parti tagħha f'xi obbligu kuntrattwali relattiv.

Il-Qorti tibda biex tosserva illi għalkemm huwa minnu illi l-eċċezzjoni ta' adimpledum non est adimplendi tista' tapplika fir-rigward ta' kwalunkwe kuntratt bilaterali, fejn min jonqos li jwettaq l-obbligazzjoni li jkun intrabat biha jkun responsabbli għad-danni, huwa assodat fil-ġurisprudenza in materja illi għas-suċċess ta' din l-eċċezzjoni, irid jintwera illi l-kreditur tal-obbligazzjoni, f'dan il-każ is-soċjetà konvenuta, ikun ukoll inadempjenti fl-obbligi tiegħu.

Intqal hekk in propositu:-

“Per exceptio inadempti contractus si intende, come dice il termine stesso, un'eccezione che il debitore (in base a contratto bilaterale) che venga convenuto dalla controparte per l'esecuzione della sua propria obbligazione, può opporre, se' la controparte che agisce contra di lui, non abbia, essa stessa, adempiuto, o non sia pronto ad adempiere.” (fn. 17: *Giovanni Pacchione: Diritto Civile Italiano – Diritto Delle Obbligazioni* - citat b'approvazzjoni mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) Superjuri fis-sentenza **Nazzareno Vassallo et vs Dr. Michael Caruana et**, deċiża fl-20 ta' Ġunju 2008)

Barra dan, jinsab ritenut ukoll li huwa biss jekk jikkonkorru ċ-ċirkostanzi kollha sottoelenkati li din l-eċċezzjoni tista' tiġi sollevata b'suċċess:-

“(i) L-inadempjenza tal-attur li tolqot xi obbligazzjoni tiegħu trid tkun parti ntegrali mill-ftehim; (ii) L-inadempjenza trid tkun verament imputabbli lill-attur; u (iii) irid ikun hemm proporzjonalità bejn l-inadempjenza tal-partijiet u cioè' li n-nuqqas tal-attur relattivament għall-prestazzjonijiet li huwa jesigi mill-konvenut tkun ta' certa gravità.” (fn. 18: **Panta Marketing and Services Limited vs Joseph Brincat** – Qorti tal-Appell [Inferjuri], deċiża 28 ta' Ġunju 2011. Ara wkoll **Easysell Caterers (Gozo) Limited vs Benjamin Bonello et**, deċiża mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) Superjuri, 6 ta' Mejju 2010)

Kif rajna, is-soċjetà konvenuta kienet obbligata tħallas l-ammont dovut lill-attriċi għas-servizzi tagħha taħt il-kuntratt ta' servizz kull tliet xhur bil-quddiem.

Tassew, iżda, l-attriċi ma mxiex skont kif kienu jesigu l-obbligi kuntrattwali tagħha meta irriżenjat b'effett immedjat ('effective immediately') mill-kariga tagħha ta' COO u direttur tas-soċjetà konvenuta. L-attriċi kienet obbligata tgħarraf lis-soċjetà konvenuta li kienet sejra ttemm il-kuntratt ta' servizz billi tagħti pre-avviż ta' tliet xhur dwar it-terminazzjoni iżda dan m'għamlitux.

Iżda fil-każ li għandha quddiemha, il-Qorti m'hijiex sodisfatta li ġie ppruvat li s-soċjetà konvenuta kienet inadempjenti f'xi obbligu kuntrattwali b'mod li jista' jsib riskontru l-prinċipju invokat mill-attriċi, wisq inqas li kienet moruża fl-eżekuzzjoni tal-obbligu għall-ħlas tal-kumpens dovut lilha, cioè' l-ħlas tas-somma ta' €5,000 kull xhur, pagabbli kull tliet xhur bil-quddiem.

Dan qed jingħad għaliex l-attriċi ex admissis ħarġet invoice għall-ħlas tas-servizzi li kellhom jiġu pprestati fix-xahar ta' Ġunju 2022, biss fl-1 ta' Lulju 2022 (Dok. N3). Fil-fatt, l-invoices l-oħrajn li dwarhom qed jintalab il-ħlas fir-Rikors promotur huma lkoll datati 18 ta' Lulju 2022, cioè' wara l-attriċi itterminat is-servizzi tagħha lis-soċjetà konvenuta billi bagħtet avviż fir-rigward fil-11 ta' Lulju 2022 (fn. 19: Doc. K).

Għaldaqstant, hija fallaċi l-asserzjoni tal-attriċi li s-soċjetà konvenuta kienet inadempjenti fl-obbligu tagħha għall-ħlas tal-kumpens dovut taħt il-ftehim.

Ma jirrizultax li l-attriċi kienet miżmuma b'xi mod milli titlob il-ħlas dovut lilha taħt il-kuntratt għall-perijodu li jmiss ta' tliet xhur. Kif rajna diġà, is-servizz tal-attriċi ma kienx regolat mill-Att dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali għaliex hija ma kienetx impjegata biex tagħti x-xogħol tagħha lis-soċjetà konvenuta fuq bażi wholetime jew part-time jew fuq bażi oħra kif maħsub fl-istess Att. Dan ifisser illi għalkemm is-soċjetà konvenuta kienet obbligata bis-saħħa tal-kuntratt li tħallas ir-remunerazzjoni pattwita fl-istess kuntratt, kull tliet xhur bil-quddiem, id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 22 tal-Att dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali ma jsibux riskontru.

Mill-provi jirrizulta illi skont l-arrangament li kien fis-seħħ bejn il-partijiet b'rabta mal-ħlas tal-kumpens taħt il-kuntratt, l-attriċi kellha titlob il-ħlas tar-remunerazzjoni dovut lilha billi toħroġ invoice għall-ħlas tal-ammont dovut għall-perijodu ta' tliet xhur li ġejjin, u s-soċjetà konvenuta kienet marbuta tħallas dan l-ammont minnufih. Ukoll, billi l-attriċi kienet qed tagħti lis-soċjetà konvenuta servizz li jitqies li huwa provvista taxxabbli, kienet ukoll obbligata żżid it-taxxa fuq il-valur miżjud fuq il-prezz tas-servizz tagħha. Il-partijiet jidher li jaqblu li r-rata tal-VAT li kellha tiġi applikata għall-valur tas-servizzi provduti mill-attriċi taħt il-kuntratt ta' servizz kienet ta' 19%.

Madankollu, il-provi juru wkoll b'mod inkonfutabbli li l-attriċi ma kienetx toħroġ fatturi bil-quddiem għall-ħlas tar-remunerazzjoni tagħha għat-tliet xhur ta' wara, u minflok kienet tibgħat invoice kull xahar b'lura għall-ħlas tar-remunerazzjoni dovuta għax-xahar ta' qabel. (fn. 20: Ara xhieda ta' Angelo Vella)

Kif taraha l-Qorti, filwaqt illi l-attriċi kellha l-jedd skont il-kuntratt li tesigi l-ħlas tar-remunerazzjoni tagħha bil-modalità stipolata fil-kwalsola 8.2 tal-kuntratt, ma kienetx tużufuwixxi minn dan il-jedd. Bħala fornitur ta' servizz, mhux impjegata tas-soċjetà konvenuta, l-attriċi ma setgħetx tistenna li tircievi l-ħlas awtomatiku ta' salarju iżda bħala persuna li kienet evidentement kellha l-obbligu fiskali li titlob ukoll il-ħlas tal-VAT fuq il-valur tal-provvisti rezi minnha, kienet obbligata titlob il-ħlas lis-soċjetà konvenuta b'mod formali, anke għall-fini tal-esigenzi ta' book-keeping tas-soċjetà konvenuta. (fn. 21: Ara xhieda ta' Dr. Christina Sillato Warrington in kontro-eżami)

Korollari għal dan huwa l-fatt illi jekk l-attriċi ma kienetx tircievi l-ħlas tar-remunerazzjoni dovut lilha bil-modalità stipolata fil-kuntratt, dan in-nuqqas kien attribwibbili lilha biss u mhux lis-soċjetà konvenuta, u dan skont kif ġie affermat minn Angelo Vella fix-xhieda tiegħu, liema xhieda baqgħet ma ġietx kontradetta jew kuntrastata bi provi kuntrarji. Fil-fatt, m'hemmx fost l-atti u l-provi proċesswali kopja tal-fatturi li kienu regolarment jinħarġu mill-attriċi matul il-perijodu ta' validità tal-

kuntratt, ħlief dawk il-fatturi li baqgħu ma tħallsux, mertu tal-kawża. Iżda anke minn eżami ta' dawn l-istess invoices nħargu tabilhaqq wara li l-attriċi tterminat il-kuntratt ta' servizz, jirriżulta li l-attriċi talbet il-ħlas tar-remunerazzjoni dovuta għax-xahar ta' Ġunju 2022, biss fl-1 ta' Lulju 2022, filwaqt li talbet il-ħlas tal-kumpens għax-xahar ta' Lulju 2022, biss permezz ta' fattura datata 18 ta' Lulju 2022.

In kwantu għall-ħlas tal-VAT fuq il-valur tas-servizzi għax-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021, jirriżulta li l-attriċi talbet il-ħlas relattiv permezz ta' invoice li nħareġ fit-18 ta' Lulju 2022, l-istess data li fiha talbet il-ħlas tar-remunerazzjoni għax-xahar ta' Lulju 2022. Tabilhaqq dan ma jistax ifisser ħlief illi s-soċjetà konvenuta ma kienetx ħallset il-VAT għaliex l-attriċi kienet naqset milli tinkludi l-VAT fl-invoices li ħarġet lis-soċjetà konvenuta għall-ħlas tar-remunerazzjoni lilha dovut għax-xhur ta' Awwissu 2021 sa Diċembru 2021, anizche' minħabba xi rijfut jew nuqqas da parti tas-soċjetà konvenuta li tħallas il-VAT dovut. Dan huwa ammess mill-attriċi meta fin-nota ta' sottomissjonijiet ipprezentat għan-nom tagħha, intqal hekk: "... l-esponenti nomine bi żvista naqset milli tinkludi l-VAT bir-rata ta' dsatax fil-mija (19%) fil-fatturi, u dan b'mod partikolari għall-fatturi relatati max-xhur ta' Mejju 2021 sa Awwissu 2021."

Dan kollu magħdud ifisser illi fid-data li fiha l-attriċi tat avviz tat-terminazzjoni tal-kuntratt, 11 ta' Lulju 2022, hija kienet irċeviet mingħand is-soċjetà konvenuta l-ħlas tal-ammonti kollha li kienet talbet il-ħlas tagħhom. Għalkemm huwa minnu li f'dak listadju l-attriċi kellha l-jedd għall-ħlas tal-ammont dovut għax-xahar ta' Ġunju 2022 u x-xahar ta' Lulju, kif ukoll il-VAT dovut fuq il-valur tar-remunerazzjoni għax-xhur Awwissu sa Diċembru 2021, il-fatt jibqa' li kienet għadha ma ħarġitx l-invoices relattivi li kienu meħtieġa biex is-soċjetà konvenuta tipproċessa u tagħmel dawn il-ħlasijiet.

Fuq kollox, l-attriċi, fl-invoices in diżamina, minn jeddha ikkonċediet terminu ta' 14-il ġurnata għall-ħlas tal-ammont dovut lilha fuq kull invoice, li jfisser illi dawn l-ammonti kienu għadhom lanqas esiġibbli skont it-termini għall-ħlas imposti mill-attriċi nnifisha.

Jikkonsegwi għalhekk illi meta l-attriċi tterminat il-kuntratt fil-11 ta' Lulju 2022, is-soċjetà konvenuta mhux talli ma kienetx inadempjenti jew moruża fl-obbligu tagħha għall-ħlas tal-ammonti reklamati fl-invoices Dok. N3 (fn. 22: Invoice No. 010722/08), Dok. N4 (fn. 23: Invoice No. 180722/09) u Dok. N5 (fn. 24: Invoice No. 180722/10) talli l-attriċi kienet għadha lanqas talbet il-ħlas tal-ammonti dovuti lilha skont il-kuntratt bil-ħruġ ta' fatturi, li jfisser illi l-obbligu tal-ħlas kien għadu ma skattax.

Konsegwentement, l-eċċezzjoni adimplendum non est adimplendi ma tistax tirnexxi għaliex ma ġiex ippruvat sodisfaċentement illi s-soċjetà konvenuta kienet inadempjenti fl-eżekuzzjoni ta' xi obbligu tagħha taħt il-kuntratt.

Ikkunsidrat;

Illi fil-paragrafu 3.iv tar-Risposta għat-talba rikonvenzjonali, l-attriċi eċċepiet it-terminazzjoni ipso jure tal-kuntratt tas-servizz konkluż bejn il-partijiet bl-applikazzjoni tal-artikolu 177 tal-Kodiċi tal-Kummerċ bil-konsegwenza li l-artikolu 12.2 tal-istess kuntratt m'għadx għandha effikaċja legali u l-eżekuzzjoni tal-obbligazzjoni relattiva ma tistax tiġi invokata mis-soċjetà konvenuta.

Fil-fehma tal-Qorti, il-kuntratt ta' servizz konkluż bejn il-partijiet imkien ma fih xi stipolazzjoni bil-kondizzjoni riżoluttiva espressa jew taċita.

Tibda biex tosserva illi ma taqbilx li l-obbligazzjoni għall-ħlas tal-kumpens dovut lill-attriċi hija obbligazzjoni kummerċjali għaliex għalkemm l-attriċi kienet qed tippresta servizzi lil soċjetà kummerċjali, l-attriċi hija persuna naturali li għamlet provvisti taxxabbli fl-eżerċizzju tal-professjoni jew mestier tagħha u l-jedd tagħha għall-ħlas u l-obbligu korrispondenti tad-debitur, regolati minn kuntratt ta' servizz, ma jinkwadra f'ebda waħda mid-dispożizzjonijiet tal-artikolu 5 tal-Kodiċi tal-Kummerċ. Anke jekk is-soċjetà konvenuta hija kummerċjant par excellence (fn. 25: Kummerċjanti huma dawk li, bi professjoni, jagħmlu f'isimhom att tal-kummerċ, kif ukoll is-soċjetajiet kummerċjali – artikolu 4 tal-Kap. 13) u għalhekk teżisti presunzjoni li tqis l-atti tagħha bħala atti tal-kummerċ, din il-presunzjoni hija waħda juris tantum li tingħeleb meta mill-att stess ikun jidher li hu m'għandux x'jaqsam mal-kummerċ. Applikat dan għall-każ in diżamina, il-Qorti tqis li ma ġiex ippruvat li l-attriċi hija kummerċjant u lanqas m'hu ippruvat li tagħmel atti ta' kummerċ. Barra minn hekk, hija wkoll tal-fehma li l-obbligazzjoni tal-ħlas lill-persuna kkuntrattata biex tagħti servizz ta' direttur u COO lill-kumpannija, billi ma titnissilx minn att ta' kummerċ jew kuntratt kummerċjali, ma tistax titqies bħala obbligazzjoni kummerċjali u l-korollarju ta' dan hu n-nuqqas ta' applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 117 tal-Kodiċi tal-Kummerċ li jagħmel referenza għall-kundizzjoni riżoluttiva msemmija fl-artikolu 1068 tal-Kodiċi Ċivili u l-effett tal-ħall ipso jure tal-kuntratt.

Għaldaqstant l-ebda waħda mill-eċċezzjonijiet li qanqlit l-attriċi biex tilqa' għat-talba rikonvenzjonali, m'hi tajba ħlief safejn il-kumpens mitlub mis-soċjetà konvenuta ma huwiex dovut fuqu taxxa fuq il-valur miżjud."

L-Appell

8. Ir-rikorrenti pprezentat ir-rikors tal-appell tagħha fid-29 ta' Ottubru, 2024, fejn qiegħda titlob lil din il-Qorti sabiex:

“... filwaqt li tilqa’ dan l-appell u l-aggravji mressqa, tħassar u tirrevoka dik l-parti tas-sentenza fejn l-Ewwel Qorti laqgħet ir-rikonvenzjoni tas-soċjetà appellata u minflok tilqa’ t-tielet eċċezzjoni tal-appellanta nomine kif dedotta fir-risposta rikonvenzjonata.”

Tgħid li l-aggravji tagħha huma li l-Ewwel Qorti: (a) għamlet apprezzament żbaljat tal-provi; u (b) għamlet interpretazzjoni ħażina tal-ligi.

9. Is-soċjetà intimata wiegħbet fl-20 ta' Novembru, 2024, fejn tissottometti li l-appell tar-rikorrenti huwa infondat fil-fatt u fid-dritt, u għaldaqstant għandu jiġi miċħud, bl-ispejjeż kontrieha. Hija pprevalixxiet ruħha mill-appell prinċipali sabiex intavolat appell inċidentali mis-sentenza appellata, fejn titlob lil din il-Qorti sabiex:

“... jogħġobha tiċċad l-appell tal-attriċi u tilqa’ l-appell inċidentali tal-esponenti u konsegwentement tbiddel u tirriforma s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fil-kawża fl-ismijiet premissi fis-sens illi tikkonfermaha fejn ordnat lill-attriċi tħallas is-somma ta’ ħmistax-il elf Euro bħala penali talli kisret il-kuntratt imsemmi filwaqt illi tħassarha u minflok tiċċad l-eċċezzjonijiet kollha tal-attriċi.”

Tgħid li l-aggravju uniku tagħha huwa li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta ddeċidiet li hija kellha tħallas is-somma ta’ tnax-il elf tmien mija u wieħed u tmenin Euro u sittin ċenteżmu (€12,881.60).

10. Ir-rikorrenti wiegħbet fit-3 ta' Jannar, 2025, fejn qiegħda tinsisti li l-appell inċidentali għandu jiġi miċħud.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

11. Il-Qorti ser tikkunsidra l-aggravji rispettivi tal-partijiet fid-dawl ta' dak li gie deċiż mill-Ewwel Qorti, u meħudin in konsiderazzjoni wkoll is-sottomissjonijiet tal-imsemmija partijiet kif imfissra fir-risposti rispettivi tagħhom għall-appell tal-parti l-oħra.

L-aggravji tar-rikorrenti

12. Iż-żewġ aggravji tar-rikorrenti ser jiġi trattati flimkien għaliex it-tieni wieħed ikompli fuq il-prinċipju *inadimplendi non est adimplendum*, li fuqu jistrieħ ir-raba' punt tal-ewwel aggravju.

Ir-rikorrenti tgħid li l-ewwel aggravju tagħha huwa li l-Ewwel Qorti għamlet diversi kunsiderazzjonijiet żbaljati dwar il-provi li tressqu quddiemha. Hija tgħaddi sabiex tittratta kull waħda minn dawn il-kunsiderazzjonijiet li allegatament ma jiswewx. Ir-rikorrenti tissottometti li fl-ewwel lok l-Ewwel Qorti kkunsidrat li hija kienet *“indispensabbli għall-approvazzjoni tal-applikazzjoni għall-ħruġ tal-liċenza mill-MFSA”*, u li *“ir-riżenja tal-attriċi minnufih in segwitu għal-laqgħa tas-7 ta' Lulju 2022, mingħajr il-pre-avviż meħtieġ skont il-kuntratt, inevitabbilment tellfet xi ftit jew wisq il-pass tal-proċess tal-ħruġ tal-liċenza li kienet applikat għaliha s-socjetà konvenuta u kwindi l-aspettattiva tal-kumpannija li tibda topera u tiġġenera dħul biex tkun f'pożizzjoni li tħallas il-pendenzi dovuti lill-uffiċjali tagħha”*. Ir-rikorrenti tikkontendi li din il-kunsiderazzjoni waħedha ma tikkostitwixx raġuni valida sabiex b'hekk is-socjetà intimata setgħet taħrab mill-obbligu tagħha ta' ħlas. Fit-tieni lok, ir-rikorrenti tgħid li l-Ewwel Qorti kkunsidrat ukoll li:

“Mill-provi jirrizulta illi f’dan iż-żmien kienu jinħtieġu spejjeż kbar għall-manutenzjoni tal-kumpannija, li kienet qed tiddependi minn terzi biex tindirizza l-problemi ta’ likwidità, u jirrizulta wkoll li d-deċiżjoni li jiġi mdewwem il-ħlas tar-remunerazzjoni tal-uffiċjali tas-soċjetà konvenuta sakemm tinħareġ il-liċenza mill-MFSA, jinbdew l-operazzjonijiet kummerċjali u jibda jiġi generat dħul, ittieħdet sewwasew biex jitnaqqas dan il-piż finanzjarju”.

Tirrileva li mill-provi jirrizulta ukoll, b’mod partikolari x-xhieda tar-rappreżentant tal-MFSA Kevin Aquilina, li s-soċjetà intimata kienet fis-sena 2018 ippreżentat l-applikazzjoni għal-liċenza, u sa dakinhar tas-seduta fejn xehed l-imsemmi rappreżentant fl-14 ta’ Diċembru, 2022, il-liċenza ma kinitx għadha nħarġet. Ir-rikorrenti tirrileva li fil-ftehim ta’ bejniethom qatt ma kienu qablu li r-remunerazzjoni tagħha kellha tkun soġġetta għall-ħruġ tal-liċenza, u għalhekk tgħid li ma setgħetx tifhem kif l-Ewwel Qorti kkunsidrat dak li appena ġie ċċitat u ppretendiet li hija kellha toffri servizz bla ħlas sakemm tinħareġ l-imsemmija liċenza. Tgħid li hawnhekk din il-Qorti għandha ssib li l-aġir tagħha kien wieħed ġust.

Fit-tielet lok ir-rikorrenti tirrileva li l-Ewwel Qorti kkunsidrat ukoll li:

“Contract Advisory Services Limited, li wkoll kienu kuntrattati jagħtu servizzi lis-soċjetà konvenuta, kienu aċċettaw li jagħtu moratorium indefinitiv għall-ħlas tas-servizzi tagħhom sakemm tinħareġ il-liċenza”.

Tgħid li madankollu dan huwa għal kollox irrilevanti. Ir-rikorrenti tgħid li fir-raba’ lok, l-Ewwel Qorti b’riferiment għall-prinċipju *adimplendum non est adimplendi* eċċepiet minnha stess, qalet li sabiex din l-eċċezzjoni tirnexxi, għandu jintwera li anki l-kreditur tal-obbligazzjoni huwa inadempjenti fl-obbligu tiegħu. Iżda l-Ewwel Qorti kienet tal-fehma li fil-każ odjern *“m’hijjex sodisfatta li ġie ppruvat*

li s-soċjetà konvenuta kienet inadempjenti f'xi obbligu kuntrattwali b'mod li jista' jsib riskontru l-prinċipju invokat mill-attriċi", għaliex skont dik il-Qorti kienet ir-rikorrenti stess li naqset li toħroġ il-fatturi tliet xhur bil-quddiem kif miftiehem. Tikkontendi li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata wkoll meta qalet li:

"Mill-provi jirriżulta li skont l-arranġament li kien fis-seħħ bejn il-partijiet b'rabta mal-ħlas tal-kumpens taħt il-kuntratt, l-attriċi kellha titlob il-ħlas tar-remunerazzjoni 19 Doc. K. Dovut lilha billi toħroġ invoice għall-ħlas tal-ammont dovut għall-perijodu ta' tliet xhur li ġejjin, u s-soċjetà konvenuta kienet marbuta tħallas dan l-ammont minufih".

Ir-rikorrenti tirrileva li skont il-kuntratt ta' bejniethom, hija ma kinitx obbligata li toħroġ *invoice* bil-quddiem għas-servizzi reżi minnha, u għalhekk tinsisti li l-elementi tal-prinċipju *adimpledum non est adimplendi* jinsabu sodisfatti, għaladarba s-soċjetà intimata naqset li tħallasha kif miftiehem. Għal dak li qalet l-Ewwel Qorti dwar il-fatturi saldati, u l-jedd tagħha li tircievi ħlas għax-xhur ta' Ġunju u Lulju 2022, u anki l-VAT ta' dak li tħallas għax-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021, ir-rikorrenti tikkontendi li l-klawsola 8 tal-kuntratt kienet ċara. Tinsisti li kuntrarjament għal dak li ngħad mill-Ewwel Qorti, hija ma kienet taħt l-ebda obbligu li toħroġ *invoice*, u in sostenn tal-argument tagħha hija tagħmel riferiment għal dak li jipprovdli l-artikolu 50 tal-Kap. 406, u dan filwaqt li tirrileva li hija mhijiex persuna registrata taħt l-artikolu 10 tal-istess liġi. Tgħid li għalhekk ir-rata applikabbli tal-VAT kienet ta' 19%, u dan saħansitra rrikonoxxietu l-Ewwel Qorti fis-sentenza appellata. Ir-rikorrenti tgħid li minn dan kollu għandu jirriżulta li dakinhar li hija tterminat il-kuntratt, is-soċjetà intimata kienet diġà naqset mill-obbligi tagħha taħt l-imsemmi kuntratt, u għalhekk hija kellha kull

dritt li tittermina l-imsemmi kuntratt mingħajr penali, kif kontemplat taħt il-klawsola 12.2 tiegħu.

It-tieni aggravju tar-rikorrenti jgħid li hija l-Ewwel Qorti li għamlet interpretazzjoni ħażina tal-liġi. Tirrileva li mhuwiex ikkontestat li hija kienet itterminat il-kuntratt mas-soċjetà intimata mingħajr il-pre-avviż miftiehem ta' tliet (3) xhur, iżda hija ssostni li għadarba s-soċjetà intimata kisret it-termini u l-kundizzjonijiet tal-kuntratt billi ma ħallsitx ir-remunerazzjoni dovuta lilha, u kienet saħansitra infurmata li ma kellhiex fondi sabiex tħallas għax-xhur li gējjin, hija ma setgħetx timponi ħlas ta' penali fil-konfront tagħha. Issostni li dan il-fatt kien serju biżżejjed sabiex hija b'hekk kellha d-dritt li tittermina l-kuntratt mingħajr pre-avviż u mingħajr ma tinkorri penali kif kontemplat fl-istess kuntratt. Ir-rikorrenti tgħid li t-terminazzjoni tal-kuntratt kienet għalhekk riżultat tal-aġir tas-soċjetà intimata, u għandu jiġi applikat il-prinċipju *inademplendi non est adimplendum*. Ir-rikorrenti tiċċita dak li qalu l-Qrati dwar l-applikazzjoni tal-imsemmi prinċipju, u tinsisti li hija mhijiex tenuta tħallas il-penali. Ir-rikorrenti tgħid li min-naħa tagħha hija kienet tenuta timinimizza d-danni, u tispjega li fl-eventwalità li hija kienet għażlet li tottempora ruħha mal-klawsola 12.2 tal-kuntratt, is-soċjetà intimata kienet ser tkun debitorici tagħha fis-somma ta' sbatax-il elf u seba' mitt Euro (€17,700), flimkien ma' tnax-il elf, tmien mija wieħed u tmenin Euro u sittin ċenteżmu (€12,881.60) li kienu diġà dovut lilha. Hija tagħmel riferiment għal dak li qalet din il-Qorti, kif diversament ippreseduta, fis-sentenzi tagħha dwar il-mitigazzjoni ta' danni. Ir-rikorrenti tissottometti li għandhom jiġu kkunsidrati wkoll id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 993 tal-Kap. 16, li jitolbu li l-kuntratti għandhom jiġu eżegwiti *in bona fede*, u tinsisti li hija kienet giet rinfaccata b'forza magġuri *ai termini* tal-artikolu 1134

tal-Kap. 16, għaliex ċertament hija ma kellha l-ebda kontroll fuq il-fatt li s-soċjetà intimata ma osservatx l-obbligu tagħha tal-ħlas. Ir-rikorrenti tgħid li s-soċjetà intimata m'għandhiex tiegħu vantaġġ min-nuqqas tagħha, sabiex b'hekk hija tiġi kkundannata tħallas il-penali ta' ħmistax-il elf Euro (€15,000).

13. Is-soċjetà intimata dwar l-ewwel punt li tissolleva r-rikorrenti, tissottometti li hawnhekk ma ġiex ikkunsidrat ukoll li l-Ewwel Qorti sabet li hija ma kellha qatt l-intenzjoni li tonqos mill-obbligi tagħha, kif fil-fatt jirriżulta minn dak li qalu x-xhieda. Dwar it-tieni punt li għamlet ir-rikorrenti, tgħid li fl-ebda ħin l-Ewwel Qorti kkunsidrat li r-rikorrenti kienet mistennija li twettaq xi servizz b'xejn, u minflok sabet li:

“...wara li qieset sew il-ġabra tal-provi, illi l-uffiċjali tal-kumpannija ġew notifikati formalment bil-problemi ta' likwidità tas-soċjetà konvenuta sakemm tkun liċenzjata biex tibda l-operazzjonijiet kummerċjali tagħha, u li l-pagament tar-remunerazzjoni dovuta lill-istess uffiċjali seta' jiġi mdewwem”.

Għal dak li jirrigwarda t-tielet punt issollevat mir-rikorrenti, is-soċjetà intimata tissottometti li l-Ewwel Qorti sabet li r-rikorrenti kienet bagħtet l-invoices għall-ħlas mitlub fir-rikors promotur fit-18 ta' Lulju, 2022, jiġifieri wara li hija kienet itterminat il-kuntratt fil-11 ta' Lulju, 2022. B'hekk qalet li *“hija fallaċi l-asserzjoni tal-attriċi li s-soċjetà konvenuta kienet inadempjenti fl-obbligu tagħha għall-ħlas tal-kumpens dovut taħt il-ftehim”*, u osservat ukoll li r-rikorrenti ma kinitx toħroġ l-invoices tliet xhur bil-quddiem. Is-soċjetà intimata rrilevat ukoll li l-Ewwel Qorti kkunsidrat li:

“Fuq kollox, l-attriċi, fl-invoices in diżamina, minn jeddha ikkonċediet terminu ta' 14-il ġurnata għall-ħlas tal-ammont dovut lilha fuq kull invoice, li jfisser illi dawn l-

ammonti kienu għadhom lanqas esiġibbli skont it-termini għall-ħlas imposti mill-attriċi nnifisha".²

Fid-dawl ta' dan kollu, is-soċjetà intimata titlob sabiex l-ewwel aggravju tar-rikorrenti jiġi miċħud. Dwar it-tieni aggravju tagħha, is-soċjetà intimata ttenni għal darb'oħra li hija ma kisret l-ebda obbligu taħt il-kuntratt ta' bejniethom, u fl-ebda ħin hija kellha xi intenzjoni li tagħmel dan. Is-soċjetà intimata tgħid li wara kollox ma tressqet l-ebda prova ta' ksur min-naħa tagħha. Tissottometti li kif għarfet l-Ewwel Qorti, huwa ċar li kellu jingħata pre-avviż ta' tliet (3) xhur taħt il-klawsola 12 tal-kuntratt ta' bejniethom sabiex dan jiġi tterminat. Is-soċjetà intimata tinsisti li jidher li r-rikorrenti ma fehmitx sew l-import tal-prinċipju *inademplendi non est adeplendum*, li qatt ma jagħti d-dritt li wieħed jieħu l-liġi b'idejh u jitermina kuntratt unilateralment mingħajr dan ma jiġi onorat u għaliex sempliċiment il-ħlas ikun tardiv. Hija tagħmel riferiment għas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, fl-ismijiet **Carmelo Cremona vs. Victor Angilieri**, fejn tfissru sew it-tliet elementi li għandhom jirriżultaw sabiex l-eċċezzjoni ta' *inademplendi non est adeplendum* tিন্নnexxi. Tissottometti li fil-każ odjern, l-ebda element ma kien jirriżulta. Għal dak li jirrigwarda l-argument tar-rikorrenti msejjes fuq l-artikolu 993 tal-Kodiċi Ċivili, is-soċjetà intimata tgħid li ma saret l-ebda prova sabiex jintwera li hija ma kinitx imxiet bil-*bona fede*, iżda wara kollox in-nuqqas ma jista' qatt jintuża sabiex tiġi evitata penali. Is-soċjetà intimata tagħmel riferiment għall-artikolu 1120 tal-istess Kodiċi Ċivili, u tagħmel riferiment għal dak li qalet il-Qorti Ċivili, Prim'Awla, fis-sentenza fl-ismijiet **Elaine Schembri vs. Victor Gauci u martu Maria Rosaria sive Marisa Gauci**.³

² Enfażi tal-istess soċjetà intimata.

³ 16.02.2024.

Tirrileva li l-penali patwita bejn il-partijiet tirrappreżenta danni prelikwidati minħabba nuqqas ta' tħaris ta' xi obbligu. Fil-każ odjern l-obbligu tar-rikorrenti kien li hija tagħti pre-avviż ta' tliet (3) xhur qabel ma tittermina l-kuntratt ta' bejniethom. Is-soċjetà intimata tgħid li dan ma seħħx fil-każ odjern, u kien irrizulta ta' ħsara għaliha. Tikkontendi li l-klawsola in kwistjoni għandha tiġi applikata bl-aktar rigorożità, anki għaliex il-ftehim bejn il-partijiet għandu s-saħħa ta' liġi bejniethom.

L-appell inċidentali tas-soċjetà intimata

Dwar l-appell inċidentali tagħha, is-soċjetà intimata tissottometti li hija tinsab aggravata bil-fatt li l-Ewwel Qorti ddeċidiet li hija debitrice tar-rikorrenti fis-somma ta' tnax-il elf tmien mija wieħed u tmenin Euro u sittin ċenteżmu (€12,881.60). Is-soċjetà intimata tikkontendi li riżultat tal-ksur min-naħa tar-rikorrenti tal-obbligi kuntrattwali tagħha, hija sofriet danni ferm aktar minn dak pretiż mill-istess rikorrenti, għaliex inħolqot problema sabiex tinkiseb il-liċenza neċessarja mingħand il-MFSA, u b'hekk hija ma setgħetx topera. Tirrileva li kif jirriżulta mill-kuntratt stess, u anki kif osservat l-Ewwel Qorti, waħda mir-raġunijiet għaliex ir-rikorrenti kienet giet mitluba tippresta s-servizzi tagħha, kienet proprju sabiex tinkiseb l-imsemmija liċenza. Is-soċjetà intimata tallega li r-rikorrenti ċertament kienet taf bil-ħsara li hija setgħet tikkawża. Imbagħad hija tgħaddi sabiex tissolleva kwistjoni dwar il-fattura enumerata 18077/10 li ppreżentat ir-rikorrenti. Filwaqt li tagħmel riferiment għas-subartikolu 50(5) tal-Kap. 406 tal-Liġijiet ta' Malta, li jorbot mat-Tnax-il Skeda ta' dak l-Att u anki mad-Direttiva 2006/112/KE, kif ukoll mal-artikolu 987 u l-artikolu 990 tal-Kodiċi Ċivili, tikkontendi li l-imsemmija fattura fejn ir-rikorrenti qiegħda titlob il-ħlas tal-VAT

fuq il-fatturi li nħargu għax-xhur ta' Awwissu sa Diċembru, 2021, hija waħda illeċita, u għalhekk l-Ewwel Qorti ma kinitx korretta meta kkunsidratha bħala valida.

14. Dwar l-ewwel kwistjoni li s-soċjetà intimata tissolleva fl-appell incidentali tagħha, ir-rikorrenti tgħid li din ma tistax titlob sabiex il-Qorti tbiddel dik il-parti tas-sentenza fejn hija giet ikkundannata tħallas is-somma ta' tnax-il elf tmien mija wieħed u tmenin Euro u sittin ċenteżmu (€12,881.60), għaliex hija kienet sofriet id-danni. Ir-rikorrenti tgħid li mill-provi jirriżulta b'mod inekwivoku li din is-somma hija dovuta lilha, anki fejn waqt l-udjenza tal-15 ta' Marzu, 2023, Stephen Beuchner li għandu l-kariga ta' *Chief Executive Office Managing Director* u membru tal-Bord, ikkonferma bil-gurament li ma kien hemm l-ebda kontestazzjoni dwar dak li kien qiegħed jintalab mir-rikorrenti, u r-raġuni għaliex hija ma kinitx tħallset kienet in-nuqqas ta' fondi. Għal dak li jirrigwarda t-tieni kwistjoni ssollewata mis-soċjetà intimata, ir-rikorrenti tissottometti li din ma kinitx ressqet l-ilment tagħha fi stadju aktar kmieni tal-proċeduri quddiem l-Ewwel Qorti, iżda fi kwalunkwe każ u mingħajr preġudizzju, tgħid li l-*invoice* in kwistjoni hija valida skont il-liġi.

15. Il-Qorti tagħraf li d-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti hija tajba. Kif sewwa kkunsidrat, id-dritt taħt il-klawsola 12.3 tal-kuntratt ta' bejn il-partijiet għat-terminazzjoni immedjata tiegħu mingħajr obbligu ta' pre-avviż, huwa mogħti biss lis-soċjetà intimata, u dan fl-eventwalità li jirriżulta ksur materjali ta' xi obbligu kuntrattwali min-naħa tar-rikorrenti, jew fejn jirriżultaw iċ-ċirkostanzi taħt il-klawsoli 12.5 u 12.6 tal-istess kuntratt.

16. Madankollu L-Ewwel Qorti xorta waħda ħadet in konsiderazzjoni li r-rikorrenti kienet xehdet li hija ma kellha l-ebda għażla għajr li tittermina l-kuntratt ta' bejn il-partijiet, għaliex hija ma xtaqitx li tipprovdi s-servizzi tagħha bla ħlas, u hija ma setgħetx tkun kostretta li tonora dak li tipprovdi l-klawsola 12.3 f'każ ta' nuqqas ta' pre-avviż ta' tliet xhur. L-Ewwel Qorti kkunsidrat jekk tassew waqt il-laqgħa tas-7 ta' Lulju, 2022, l-uffiċjali tas-soċjetà intimata ġew infurmati li ma kienux ser jirċievu ħlas għas-servizzi tagħhom, u li dawn kellhom jiġu pprovduti b'xejn. B'hekk ikkunsidrat ix-xhieda ta' Ian Pellicano, Brenda Calleja, Trevor Axiaq u Christina Sillato Warrington, fejn din tal-aħħar b'mod kategoriku kienet iddikjarat li ma kienx il-każ li Stephen Buechner waqt l-imsemmija laqgħa kien qal li ħadd minnhom m'huwa ser jithallas, iżda li:

“Is-CEO tal-kumpannija kien informa lill-istaff li kien preżenti ovvjament waqt dak il-meeting illi jaf ikun hemm daqsxejn ta' delay fil-pagamenti u talabhom daqsxejn paċenzja biex nitfiehmu illi l-pagamenti jaf ikunu daqsxejn tard però mhux li mhux ħa jithallsu jew li ħa jithallsu meta toħroġ il-liċenzja ...infurmahom illi speċi ta' bħalma kien ġara fil-passat ...jaf jibqa' jkun hemm dawn id-delays jiġifieri jibqgħu jsiru però li xorta ħa jirċievu l-pagamenti. Fil-fatt sal-lum għadhom isiru delays imma għadhom isiru l-pagamenti.”

Ikkunsidrat li Steven Buechner xehed li l-investitur *“was delayed in moving money to the operations account of the company”*, u fl-ebda ħin tal-laqgħa tas-7 ta' Lulju, 2022, ma ngħad li l-kuntratturi ma kienux ser jithallsu. L-Ewwel Qorti sewwa kkunsidrat li għalhekk kien irrizulta li dak allegat mir-rikorrenti, u anki għal darb'oħra quddiem din il-Qorti permezz tat-tieni punt issollevat minnha, ma kienx korrett, u fil-fehma tagħha din x'aktarx ma xtaqitx li jkun hemm dewmien fil-ħlas ta' dak li kien dovut lilha, u b'hekk ittermintat il-kuntratt. Il-Qorti hawnhekk iżżid tgħid li dan ir-raġunament tal-Ewwel Qorti hija tista'

saħansitra tikkonfermah minn dak li tgħid l-istess rikorrenti meta tispjega t-tielet punt tagħha taħt l-ewwel aggravju fir-rikors tal-appell tagħha. L-Ewwel Qorti mbagħad ikkunsidrat li dak li qiegħda tinsisti fuq r-rikorrenti kien żbaljat. Għarfet li din kellha kull dritt li tittermina l-kuntratt ta' bejniethom, u kien immaterjali jekk id-dewmien fil-ħlas ta' dak dovut jew ta' dak li kellu jithallas fil-futur, kienx jikkostitwixxi raġuni valida għat-terminazzjoni tal-kuntratt. Tajjeb għarfet li ladarba jingħata l-pre-avviż skont l-imsemmi kuntratt, kull parti kellha dritt tittermina l-kuntratt għal kwalunkwe raġuni u mingħajr l-ebda ġustifikazzjoni. Iżda L-Ewwel Qorti sewwa kkunsidrat li r-rikorrenti kienet naqset mill-obbligu tal-pre-avviż.

17. L-Ewwel Qorti mbagħad qieset li skont il-prinċipju *pacta sunt servanda*, il-partijiet kellhom jirrispettaw l-obbligi kuntrattwali rispettivi tagħhom, għajr fejn tirrizulta prova tajba li n-nuqqas kien riżultat ta' forza maġġuri, każ fortuwitu, jew xi raġuni serja biżżejjed li tiġġustifika ksur. Qalet li fil-każ odjern, ir-rikorrenti ma ressqet l-ebda prova sabiex turi l-eżistenza ta' forza maġġuri li ma ppermettietx li hija tagħti pre-avviż bil-miktub ta' tliet xhur għat-terminazzjoni tal-kuntratt, u għalhekk L-Ewwel Qorti sewwa kkunsidrat li hija kienet kisret l-obbligi kuntrattwali tagħha.

18. L-Ewwel Qorti ikkunsidrat ukoll l-argument tar-rikorrenti msejjes fuq il-prinċipju *adimpledum non est adimplendi*, fejn kienet qiegħda ssostni li s-soċjetà intimata kienet kisret l-obbligi kuntrattwali tagħha meta naqset milli tħallas il-kumpens dovut lilha skont il-kuntratt għax-xhur ta' Ġunju u Lulju 2022, u anki l-VAT fuq is-servizzi reżi fix-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021. Ikkunsidrat li skont l-istess rikorrenti, is-soċjetà intimata kienet saħansitra

ħallset għas-servizzi reżi f'Mejju 2022 fid-29 ta' Ġunju, 2022, meta l-obbligu tagħha kien li toħroġ il-pagament relattiv tliet (3) xhur bil-quddiem. Wara li għamlet riferiment għal dak li qalu l-Qrati tagħna dwar l-elementi li għandhom jirriżultaw sabiex jiġi nvokat b'suċċess dan il-prinċipju, irrilevat għal darb'oħra li r-rikorrenti ma kinitx ippruvat sodisfaċentement li s-soċjetà intimata kienet naqset minn xi obbligu kuntrattwali tagħha, sabiex hija setgħet tinvoka l-prinċipju partikolari. Kif kienet stqarret ir-rikorrenti stess, hija kienet ħarġet *invoice* għall-ħlas tas-servizzi reżi f'Ġunju 2022 fl-1 ta' Lulju, 2022, filwaqt li l-*invoices* l-oħra li kienet qiegħda titlob ħlas tagħhom kienu nħarġu fit-18 ta' Lulju, 2022, jiġifieri wara li hija kienet itterminat il-kuntratt tagħha fil-11 ta' Lulju, 2022. L-Ewwel Qorti għarfet li l-kuntratt tar-rikorrenti ma kienx wieħed regolat mill-Att dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali, u għalhekk ma setgħux jiġu nvokati d-dispożizzjonijiet tal-artikolu 22 tiegħu. Irrilevat li skont l-arranġament ta' bejn il-partijiet, ir-rikorrenti kienet tenuta toħroġ *invoice* sabiex b'hekk titħallas dak dovut lilha għat-tliet xhur bil-quddiem. Ir-rikorrenti quddiem din il-Qorti qiegħda targumenta li hawnhekk l-Ewwel Qorti kienet żbaljata għaliex fil-kuntratt hija ma kellha l-ebda obbligu li tagħmel dan. Izda din il-Qorti tagħraf li l-Ewwel Qorti mkien ma semmiet li r-rikorrenti kienet marbuta b'xi obbligu li toħroġ *invoice*, imma kkunsidrat li dan kien '*arranġament*' li waslu għalih bejniethom il-partijiet. L-Ewwel Qorti mbagħad irrilevat li mill-provi kien saħansitra rriżulta li r-rikorrenti kienet toħroġ *invoice* għall-ħlas tas-servizzi tagħha kull xahar b'lura, u li dan in-nuqqas kien attribwibbli lilha biss, kif ikkonfermat minn Angelo Vella fix-xhieda tiegħu, u li ma giet ikkontradetta bl-ebda prova. Għarfet li skont ir-rikorrenti stess, it-talba tagħha għall-ħlas tal-VAT fuq il-valur tas-servizzi tagħha għax-xhur ta' Awwissu 2021 sa Diċembru 2021

kienet sarrt permezz ta' *invoice* tat-18 ta' Lulju, 2022, għaliex hija kienet bi żvista naqset milli żżid il-VAT bir-rata ta' 19% fl-imsemmija *invoices*. Il-Qorti hawnhekk tagħraf li jkun opportun li tindirizza l-kwistjoni li qiegħda tissolleva s-soċjetà intimata fl-appell inċidentali tagħha, jiġifieri li din il-fattura partikolari hija illeċita. Tikkunsidra li kif sewwa tirrileva r-rikorrenti, din il-kwistjoni ma kinitx tressqet quddiem l-Ewwel Qorti, u b'hekk din qatt ma ngħatat l-opportunità li tikkunsidraha u tiddeċidiha. Il-Qorti tgħid li għalhekk l-eċċezzjoni ma tistax issir f'dan l-istadju tal-appell, fejn jekk tiġi ttrattata u deċiża, ikun qiegħed jintilef id-dritt tal-eżami doppju tal-partijiet.

19. Imbagħad l-Ewwel Qorti sewwa kkonkludiet li sad-data tal-11 ta' Lulju, 2022, li fiha r-rikorrenti kienet tat l-avviż li hija kienet qiegħda tittermina l-kuntratt tagħha, ma kien hemm l-ebda ħlas pendenti ta' dak mitlub minnha, iżda aċċettat li hija kienet dovuta l-ħlas għas-servizzi tagħha reżi f'Ġunju u Lulju 2022, u anki il-VAT fuq il-ħlas li hija kienet irċeviet għax-xhur ta' Awwissu sa Diċembru 2021. Hawnhekk il-Qorti tirrileva li l-Ewwel Qorti fil-fatt laqgħet it-talba tar-rikorrenti għall-ħlas tat-tliet *invoices* li kopja tagħhom tinsab annessa mar-rikors promotur, u għalhekk l-ewwel punt li tqajjem taħt l-ewwel aggravju tagħha jitlef kull rilevanza. Min-naħa tagħha s-soċjetà intimata permezz tal-appell inċidentali tagħha qiegħda targumenta li hija ma kellhiex tiġi kkundannata thallas is-somma pretiża, għaliex bl-aġir tagħha fejn m'onoratx il-ftehim ta' bejniethom, ir-rikorrenti kkawżat ħsara lill-istess soċjetà intimata li kienet akbar mill-imsemmija somma pretiża. Hawnhekk ukoll il-Qorti ssib li l-kwistjoni qiegħda titressaq għall-ewwel darba f'dan l-istadju tal-appell tal-proċeduri, u għalhekk tgħid li għandha tastjeni milli tikkunsidraha.

20. L-Ewwel Qorti mbagħad għarfet li madankollu ir-rikorrenti ma kinitx ħarġet l-*invoices* relattivi sabiex b'hekk is-soċjetà intimata tagħmel il-ħlas dovut, u fejn dawn kienu nħarġu, hija minn jeddha kienet ikkonċediet terminu ta' erbatax-il (14) jum sabiex l-ammont dovut ma kienx eżiġibbli.

21. Għalhekk għustament l-Ewwel Qorti sabet li l-eċċezzjoni tar-rikorrenti *adimplendum non est adimplendi* ma setgħetx tintlaqa', għadarba ma kienx hemm prova tal-inadempjenza ta' xi obbligu min-naħa tas-soċjetà intimata taħt il-kuntratt iffirmit bejn il-partijiet.

22. Fl-aħħarnett l-Ewwel Qorti kkunsidrat l-eċċezzjoni tar-rikorrenti kif imfissra fil-para. 3(iv) tar-Risposta għat-talba rikonvenzjonali tas-soċjetà intimata, fejn eċċepiet li l-kuntratt kien ġie tterminat *ipso jure ai termini* tal-artikolu 177 tal-Kodiċi tal-Kummerċ, u għalhekk l-obbligazzjoni taħt il-klawsola 12.2 tiegħu ma kellha l-ebda effikaċja legali. Hija korrettement għarfet qabel xejn li l-kuntratt ma kien fih l-ebda kundizzjoni riżoluttiva espressa jew taċita. Fit-tieni lok, ikkunsidrat għal darb'oħra korrettement li l-obbligazzjoni għall-ħlas ta' kumpens lir-rikorrenti ma setgħetx tiġi kkunsidrata bħala waħda kummerċjali għaliex l-istess rikorrenti hija persuna naturali li għamlet provvisti taxxabbli fl-eżerċizzju tal-professjoni jew mestier tagħha. Qalet li d-dritt tagħha għall-ħlas u l-obbligu tas-soċjetà intimata kif regolati mill-kuntratt ta' bejniethom, ma kienx regolat minn xi dispożizzjoni tal-artikolu 5 tal-Kodiċi tal-Kummerċ. Is-soċjetà intimata sewwa rrilevat li ma kienx ġie ppruvat li r-rikorrenti hija kummerċjant, u lanqas li hija tagħmel atti ta' kummerċ. Għalhekk tajjeb sabet li din l-eċċezzjoni wkoll ma setgħetx tintlaqa'.

23. Minn dan kollu jirriżulta li l-Ewwel Qorti kienet korretta fid-deċiżjoni tagħha. Din il-Qorti tikkondividi pjenament ir-raġunament tagħha, u filwaqt li tgħid li ma ssib xejn li għandu jiġi ċċensurat, hija tagħmilhom tagħha. B'hekk hija tiċċad l-appell prinċipali tar-rikorrenti, u tastjeni milli tiegħu konjizzjoni tal-appell inċidentali tas-soċjetà intimata.

Decide

Għar-raġunijiet premeżzi l-Qorti tiddeċiedi dwar l-appell prinċipali tar-rikorrenti billi tiċċdu, filwaqt li tastjeni milli tiegħu konjizzjoni tal-appell inċidentali tas-soċjetà intimata, u tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż tal-proċeduri tal-appell prinċipali u dak inċidentali għandhom jiġihallu rispettivament mir-rikorrenti u mis-soċjetà intimata.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Rosemarie Calleja
Deputat Registratur**